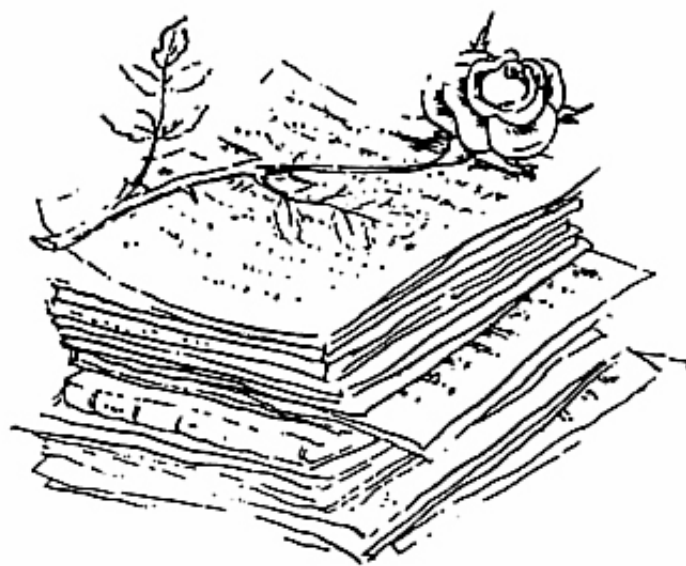

Z P R Á V Y

SPOLEČNOSTI BOHUSLAVA MARTINŮ

číslo 34

Praha 2012

Vydáno s finanční podporou Nadace Bohuslava Martinů

© Společnost Bohuslava Martinů, Praha 2012

Vážení a milí přátelé,

snad se podaří letošní Zprávy dokončit, vytisknout a rozeslat do konce roku – v této chvíli držím naší milé, vzácné a obětavé Daniele Kotašové palce, ať pro první třetinu tohoto úkolu najde čas a zdraví, což bych pak také já potřebovala pro splnění těch dalších dvou třetin. Pro vás je ovšem toto mé přání zcela neaktuální – vy už poslední číslo právě čtete a sami posoudíte, jak se časový plán podařilo splnit.

Podzim 2011 přinesl smutnou zprávu – 5. října náhle zemřela dlouholetá sekretářka Nadace Bohuslava Martinů (dále NBM) paní Marie Řezníčková. Byla to zpráva šokující a protože sídlo NBM je také naším sídlem a útočištěm pro pravidelné „pražské čtvrtky“, hodně se nás týkala. Především proto, že jsem v sekretariátě téměř 5 měsíců „zaskakovala“ a pomáhala hledat sekretářku novou, kterou je nyní moc prima paní Jarmila Klementová (to kdybyste do Nadace Bohuslava Martinů telefonovali).

Jistě jste byli také zklamáni, že jsme se 28. října 2011 ocenění pro Mistra Knoblocha (ani k jeho devadesátinám!) opět nedočkali. Zkusíme to zase – snad už v osvícenějším roce 2013.

V letošním roce 2012 je Společnosti Bohuslava Martinů 35 let – mladá dáma tohoto věku by byla v nejlepších letech a plná síly. My jsme sice většinou starší ročníky a dokonce pamětníci, ale zato už dobře známe cenu takových lidských společenství, mezi která to naše „Bohouškovské“ patří. Na vznik a začátky v roce 1977 vzpomeneme

slovy PhDr. Jana Kapusty, na jehož pravdivé lidství, erudici, noblesu a životní moudrost vzpomínáme v hluboké úctě.

V sobotu 6. října 2012 připravujeme také minikonferenci (valnou hromadu) v Brně, abychom zvolili nový výbor SBM a také předali několik čestných členství umělcům, pro které je dílo Bohuslava Martinů srdeční záležitostí a kteří vykonali při šíření jeho odkazu mnoho dobrého.

Jistě se vám také zdá, že svět občas zešílel, hlavně v té naší krásné české kotlině. A není to jen stoka, která se na nás vylije každý den z novin, rozhlasu a televize, ale hnusný a nebezpečný úřední virus „zblbnutí moci“ se z ministerstev a magistrátů šíří do každého města, do každé vesnice a jeho ničivé řádění leckdy vyvrací z kořenů pro nás nezpochybnitelné hodnoty. A tak je možné, aby se stalo, že takřka legendární (určitě nejen pro nás, ale pro spoustu svých kolegů v Čechách a na Moravě) ředitelka Základní umělecké školy B. Martinů v Poličce Renata Pechancová už není ředitelkou. Asi jí „přitížilo“, že za dobu svého působení se jí podařilo vybudovat moderní mnohaoborovou školu s profesně a lidsky mimořádným kolektivem. Poličská ZUŠ se dnes může chlubit možná víc než dvojnásobným počtem žáků a výsledky v hudebním, tanečním, dramatickém i výtvarném oboru, které jí mohou závidět mnozí ředitelé a starostové po celé republice. Přehlídka Mládí a Bohuslav Martinů je počin, který by si zasloužil podporu nejvyšších školských a kulturních institucí. Ale to všechno vidí lidé, kteří tuší a vědí, kolik neuvěřitelné práce a obětavosti se za tím vším skrývá, kteří to vnímají jako malý

zázrak v době, kdy většina z nás ztrácí svoje síly v boji o udržení existence dobrých projektů. Ale co to je všechno proti jedné paradoxní interpersonální výměně názorů, kdy pravda je nezajímavá, protože zvítězit musí ten, kdo má větší osobní podporu vlivných „strýčků“. Ale hlavně se to musí právně ošetřit a taková možnost vyhlásit konkurz přijde jako na zavolanou. Škoda jen, že paní ředitelka už měsíc před konkurzem slyší od svých žáků: „To je blbý, že už nás nebudete učit! A co budete dělat, až Vás vyhoděj?“ Polička je přece jenom malé město. Ale aby těch paradoxů nebylo málo, zároveň gratulujeme paní Renatě Pechancové k excelentnímu zakončení vysokoškolského studia na Filozofické fakultě Masarykovy university v Brně. Při své preciznosti a zodpovědnosti chtěla mít totiž ve funkci ředitelky kromě hudebního vzdělání také kompletní vysokoškolské vzdělání v oblasti uměnovědných studií a managementu v kultuře, to druhé ještě ve spolupráci s Ekonomicko-správní fakultou. Slušná výbava, že ? A tak jde život ... Přeji vám (nám) všem dar dobrého zdraví, mnoho každodenních drobných radostí a sílu ignorovat vše negativní kolem nás, abychom si uchovali schopnost vnímat krásu hudby Bohuslava Martinů.

Eva Štrausová, tajemnice SBM

O B S A H

Článek k 35. výročí založení Společnosti Bohuslava Martinů	8
Eva Štrausová	
Zprávy a příspěvky z poboček SBM	
Činnost SBM Praha	15
Eva Štrausová	
Činnost pobočky SBM Brno	16
Jarmila Mráčková	
Činnost pobočky SBM Zlín	19
Věra Obdržálková	
Činnost pobočky SBM Polička	20
Renata Pechancová	
Přehlídka Mladí a Bohuslav Martinů 2012	22
Renata Pechancová	
Kukátko do Centra Bohuslava Martinů v Poličce	27
Lucie Jirglová	
Živé prohlídky rodné světničky Bohuslava Martinů v Poličce	31
Naděžda Šauerová	
Rudolf Firkušný 2012	33
Jarmila Mráčková	
Vzpomínka na Rudolfa Firkušného	36
Alena Veselá	
Rudolf Kundera	40
Jarmila Mráčková	
Přátelství černé na bílém	45
Jarmila Mráčková	
Glosy	
Hvězda Bohuslava Martinů	47
Veronique a Igor Firkušní na návštěvě v Institutu Martinů	48
Nové přírůstky v Institutu Bohuslava Martinů	49
Pohlednice Vladimíru Štědroňovi	49
Franz Welser-Möst řekl o Martinů ...	50
Festivaly, koncerty	
Dny Bohuslava Martinů 2012, předběžný program	51
Světová premiéra tzv. nultého Klavírního kvintetu Martinů v Brně	52
Jana Slimáčková	

Výzkum, bádání	
Čtvrtky a osminky – nově objevený klenot	54
Lucie Harasim Berná	
Neznámý dopis Rudolfu Firkušnému	55
Zoja Seyčková	
Bohuslav Martinů: Rhapsodie pro velký orchestr, H. 171	56
Marek Pechač	
Rozhovor	
O Martinů Voices se sbormistrem Lukášem Vasilkem	59
Lucie Harasim Berná	
Rozhovor s Jakubem Hrušou	65
Aleš Březina	
Nekrology	
Dietfried Bernet	70
Vzpomínka na prof. Zdeňka Zouhara	71
Štěpánka Studeníková	
Nedožitě jubileum Zdeňka Zouhara	72
Míla Smetáčková	76
Recenze	
Vilém Tauský 1910–2004	78
Lucie Harasim Berná	

Článek k 35. výročí založení Společnosti B. Martinů

Následující text je vybrán z rukopisu PhDr. Jana Kapusty NEUVĚŘITELNÁ KAUZA MARTINŮ, který je – zásluhou jeho manželky Evy a Nadace Bohuslava Martinů připraven k vydání, takže se snad všichni dočkáme úžasného a téměř dobrodružného čtení. Byly vybrány ukázky, které se týkají založení Společnosti Bohuslava Martinů, bez číslovaných odkazů a poznámek.

Na 6. září 1976 byla návazně na dřívější ministerské usnesení svolána porada ke stanovení základních podmínek. Odbor umění ministerstva kultury zastupovala celá sestava odpovědných úředníků – ředitel Hraba, vedoucí hudebního oddělení Václav Cutych, Miroslav Šulc, do jehož referátu spadala Česká hudební společnost, a pracovnice odboru B. Bílková. Českou hudební společnost reprezentoval její předseda dr. Jiří Bajer, CSc., a tajemnice dr. Anna Chorvátová, Nadaci dr. Jaroslav Mihule a dr. Richard Klos.

Ředitel odboru otevřel poradu konstatováním, že ministr přislíbil zřízení Společnosti Bohuslava Martinů skladatelově vdově na veřejnosti. Slibu nelze nevyhovět, protože byli přítomni i oficiální diplomatictí zástupci jiných států a publikum. Samostatná instituce tohoto druhu nemá naději na souhlas ministerstva vnitra, předběžná ústní dohoda s ministrem však připouští existenci takové společnosti pod patronací České hudební společnosti (jako „pobočka“ nebo „komise“). Proponovaný předseda dr. Mihule s politickou prozíravostí k tomu obratně připomněl: „Kvůli paní Martinů není podstatné Společnost Bohuslava Martinů zakládat, ale kvůli závazkům, jež má Československo vůči Martinů. Konkrétně, aby byl vytlačen odstín nedůvěry a politické podezřelosti jeho odkazu.“ Vzápětí byla konstatována základní skutečnost, že je možno oprít se o článek 5, odstavec 5 statutu České hudební společnosti a ustavit Společnost Bohuslava Martinů rádně jakožto její sekci. V okruhu České hudební společnosti ostatně už narůstal zájem také o další podobné sekce, například janáčkovskou.

Ministerstvo kultury si vyhradilo právo schválit předsedu přípravného výboru, Česká hudební společnost měla potvrdit výbor. Pod vysokou patronací se sešla pak skupina zájemců ochotných spolupracovat při kladení základů. Mezi nimi, garantujícím úřadem a kompetentními institucemi proběhla pak potřebná jednání a konzultace. „Kádrové zajištění“ bylo předmětem zvláštní pozornosti, k návrhům musely se přiložit profily jednotlivých kandidátů. Ještě téhož dne po poradě obrátil se dr. Mihule dopisem na pražského Poličana dr. Miroslava Bednáře, zda-li by byl ochoten ujmout se funkce jednatele Společnosti. Nepořídil však, protože jmenovaný se zdravotně necítil způsobilým. Za předsedu přípravného výboru byl pak navržen a schválen Jaroslav Mihule, který s Richardem Klosem jakožto právníkem a zástupcem správního sboru Nadace Bohuslava Martinů a dalšími ochotníky následnou organizační činnost i nadále vedl. Česká hudební společnost odsouhlasila početný, čtyřicetivýčlenný přípravný výbor z řad význačných představitelů hudebního a kulturního života, činných ovšem ve věci Bohuslava Martinů. Účelem tak širokého založení byla snaha podchytit umělecké, vědecké a vůbec kulturní síly, které jsou svým postavením a odbornými výkony disponovány pomoci při kladení základů veskrze nové, a jak se očekávalo, důležité a vlivné organizace.

S chutí, v těsné spolupráci s Českou hudební společností a za zřetelného zájmu ministerstva kultury začal tento orgán ještě ke konci roku 1976 pracovat. Reprezentativní zastoupení navenek poukazovalo, jaká vážnost se nové sekci České hudební společnosti přisuzuje, a téměř manifestačně deklarovalo vztah hudebnické obce k Bohuslavu Martinů; působilo rovněž propagačně. Statutární začlenění Společnosti Bohuslava Martinů do rámce České hudební společnosti zbavovalo nově vzniklou sekci větších právních starostí a problémů a předpokládaným společným financováním a účetnictvím zabezpečovalo její činnost také administrativně. Peněžní prostředky na ni ovšem poskytovala ze svých zdrojů Nadace Bohuslava Martinů. Pro sekci byly za pomoci dr. Klose vypracovány stanovy. V rámci České hudební společnosti představovaly právní

precedens, který se nakonec ukázal jako širěji použitelný. Optimální by byl samostatný statut (poličská verze by byla k němu posloužila jako dobrá předloha), na ten však zatím nebylo pomyšlení. Praxe později ukázala, že tato správní základna pro samostatný život Společnosti postačuje a nebrání rozvoji.

Dne 20. ledna 1977 odeslal předseda přípravného výboru ministerstvu kultury ke schválení podrobnou zprávu o stavu příprav, návrh činnosti a personálního obsazení, rozvrh pracovních komisí a program slavnostního ustavujícího zasedání. A 3. února 1977 na schůzi oznámil návrh na složení příštího řádného předsednictva, který pak byl předložen ke schválení Ústřednímu výboru České hudební společnosti a ministerstvu kultury. Přípravný výbor pak hned přikročil k bezprostřednímu organizačnímu zabezpečení ustavující konference.

Vlivem této události ztratila opodstatnění starší poličská iniciativa založit alespoň regionální společnost s působností ve Východočeském kraji, k čemuž město po delším úsilí v roce 1971 získalo od východočeského Krajského národního výboru v Hradci Králové povolení.

Ještě před formálním zahájením práce přípravného výboru podnikl dr. Mihule první nábor členů. Napsal desítky osobních dopisů především umělcům a kulturním činitelům, kteří se vyznačovali obdivným vztahem k Martinů a mohli by Společnost reprezentovat, a přizval je k členství a spolupráci. Potvrdilo se co bylo ostatně dávno patrné z koncertního života, že totiž umělecký a myšlenkový odkaz Martinů je mimořádně živý a idea jeho Společnosti důvodná a přitažlivá. Do ustavujícího zasedání přihlásilo se z těchto kruhů a z informovaných vrstev na sto zájemců. Své přihlášky zaslala řada vynikajících osobností české kultury, národní umělci Marie Podvalová, básník Vilém Závada, šéf České filharmonie Václav Neumann, dirigenti Václav Nosek, Jiří Waldhans, Jiří Bělohlávek, Miroslav Venhoda, zasloužilý umělec spisovatel Jaromír Tomeček, přední výkonní umělci i řadoví posluchači, milovníci hudby Bohuslava Martinů a samozřejmě jeho někdejší přátelé a ctitelé. Přípravný výbor správně počítal

s širokou úrovní odbornosti, nevymezenou členskou základnou, růzností zájmů a vypracoval koncepční návrh činnosti pro několik komisí různého zaměření. Na červen se například už plánoval dvoudenní autokarový zájezd po stopách Martinů do Poličky a na Českomoravskou vrchovinu, první z dlouhé řady každoročních, spojených vždy s prohlídkou dalších pamětihodností a s koncertem, jichž se mohl účastnit každý.

Ustavující konference proběhla ve dnech 21. a 22. února 1977, první den v pondělí večer v Divadle hudby. Sál byl naplněn známými osobnostmi, zástupci ministerstva kultury, České hudební společnosti, Svazu československých skladatelů a koncertních umělců, Českého hudebního fondu, funkcionáři a prvním členstvem Společnosti, přijela delegace města Poličky, své určení průběžně plnil Československý rozhlas a Československá televize. Za radostného ohlasu, provázena přáteli a tlumočníci, vešla do sálu Charlotta Martinů a nedlouho za ní, vřele pozdravován, opíraje se o svou „sváteční“ hůl – dědictví po spisovateli Juliu Zeyerovi, její milý rodinný přítel, národní umělec, Jan Zrzavý. Pro zdravotní nezpůsobilost chyběla, omluvila se, družka Marie rovněž z Paříže, vdova po malíři Františku Tichém.

Slova se ujal dr. Jiří Bajer: pozdravil přítomné, zahájil jednání a jménem České hudební společnosti prohlásil Společnost Bohuslava Martinů – úředně připravenou, schválenou a personálně obsazenou bez členského hlasování – za řádně ustavenou. A představil její vedení: předseda prof. dr. Václav Holzknecht, nositel řádu práce a vyznamenání Za vynikající práci, místopředseda a jednatel dr. Jaroslav Mihule, Csc., členové předsednictva Tomáš Hejzlar, dr. Jan Kapusta, dr. Richard Klos, Arnošt Košťál, Emil Leichner, zasloužilý umělec prof. Josef Páleníček, dr. Rudolf Pečman a dr. Zdeněk Zouhar. Řízení pak převzal designovaný předseda Václav Holzknecht. Své vystoupení zahájil vzpomínkou na Bohuslava Martinů. Před dalším jednáním vyhlásil dva čestné členy Společnosti, paní Charlottu Martinů a Jana Zrzavého, a předal jim

diplomy. Paní Martinů se čestné členství udělovalo za „neochvějnou energii, věrnost a lásku“ k Bohuslavu Martinů a „vynikající zásluhy o tvůrčí odkaz tohoto Mistra“, Janu Zrzavému „v ocenění věrného a nezištného přátelství s Bohuslavem Martinů a Charlottou Martinů a s pomyšlením na společně prožitá léta strádání i uměleckých úspěchů“. Předneseno pak bylo několik proslovů.

Předseda přípravného výboru ve svém úvodním projevu složil počet z jeho činnosti. Poukázal na důvody vzniku Společnosti Bohuslava Martinů způsobem nekonvenčním, leč pravdivým: „Náš hudební život je neodmyslitelně spjat s Bohuslavem Martinů. Hlásí se k němu desítky vynikajících interpretů, obdivují ho přední skladatelé i stovky bezejmenných milovníků hudby. Martinů prostě žije, a to s takovou intenzitou, o jaké může naprostá většina skladatelů pouze snít. A tak ustanovuje-li se dnes Společnost s jeho jménem, musí si být vědoma nesporného tichého předpokladu: Hudba Bohuslava Martinů nepotřebuje nás ani naši pomoc, nýbrž my potřebujeme ji. Potřebujeme komunikovat s krásou a hloubkou jejího poselství, jež činí naše životy plnějšími a bohatšími.“ Naznačil také uspokojivost podmínek a výsledky úvodní činnosti výboru v přípravném období: „Práce přípravného výboru Společnosti Bohuslava Martinů byla radostná ... V těsné spolupráci s Českou hudební společností a za stálého plodného zájmu Ministerstva kultury ČSR záhy vykrytalizoval okruh iniciativních spolupracovníků, vytříbily se základní okruhy činnosti a vyvstaly i zcela reálné nejbližší perspektivy rozvoje Společnosti Bohuslava Martinů.“ Do slovně jednoznačného konstatování Jaroslav Mihule zahrnul jak nezvyklou skutečnost, že iniciativa se prodrala k životu bez zvláštních politických překážek, tak bezpečný předpoklad, že budoucnost Společnosti Bohuslava Martinů se může opřít o dobrý a ujasněný personální a koncepční základ.

Za vysoký správní orgán promluvil ředitel odboru umění ministerstva kultury Jaroslav Hraba, vlivem osobního vztahu k hudbě Martinů vstřícný úřední

koordinátor současných martinůvských kampaní. Zdůraznil, co bylo žádoucí umělecky a společensky zaujaté frontě ctitelů vyhlásit: „V posledních létech jsme všichni svědky dovršování procesu, v kterém se přirozenou, spontánní cestou stal Bohuslav Martinů jedním z největších domácích autorských pilířů našeho hudebního života ... Náš hudební svět splácí dnes odkazu Bohuslava Martinů jeden z posledních dluhů – vytváří cílevědomě organismus, v jehož programu se péče o tento odkaz koncentruje ...“. A připojil významnou prognózu, tak závažnou pro českou hudbu: „Česká hudební společnost tak uskutečnila první krok, po němž budou učiněny další, jejichž cílem bude obdobně ustavit a začlenit Společnost Janáčkovu, Smetanovu, Dvořákovu a další.“

Předseda Městského národního výboru v Poličce Jan Hrdlička se jménem delegace města přihlásil k vysokým hodnotám skladatelova díla, poukázal na dlouholetou tradici péče rodáků o jeho propagaci s tím, že „město Polička, jeho orgány i občané udělají vše, aby pozitivně přispěli ke cti a památce Bohuslava Martinů“; a znovu potvrdil, že rodiště je připraveno důstojně přijmout ostatky velkého umělce.

Na pódium s příspěvkem vystoupil také národní umělec Václav Dobiáš za svaz skladatelů a koncertních umělců. Jeho jménem pozdravil shromáždění, a jak glosovaly Hudební rozhledy „s hlubokým osobním zaujetím“ se zmínil o svém vztahu k tvůrčímu odkazu Bohuslava Martinů a znovu připomněl, že „hudba Bohuslava Martinů patří k tomu nejlepšímu, co naše kultura přinesla celému hudebnímu vývoji“. K Bohuslavu Martinů se překvapivě přihlásil tak láskyplně, že mu to sotvakdo věřil.

Závěrem se odehrál symbolický akt. Ředitel Českého hudebního fondu, institutu zprostředkovávajícího styky s Charlottou Martinů, Vladimír Ševčík s předsedou Městského národního výboru v Poličce Janem Hrdličkou symbolicky převzali od Charlotty Martinů pro Památník Bohuslava Martinů vzácný dar – kolekci

velkých skladatelových autografů třiceti devíti skladeb, jež byly nedávno přepraveny ze Švýcarska. Soubor by možná měl být věnován u příležitosti založení Společnosti Bohuslava Martinů právě vyhlášenému „spolku“ do základů jeho sbírkového fondu; nemohlo se tak ale stát, poněvadž sekce České hudební společnosti neměla právní subjektivitu. Rukopisy rozmnožily sbírkové bohatství poličského Památníku.

Připomeňme ještě pozoruhodnou skutečnost: V projevech osobností, jež během shromáždění vystoupily, se při této sice nikoliv státně politické, ale přece jen schválené a sledované kulturně politické příležitosti – bylo to nápadné – neobjevily obvyklé povinné fráze o naplňování kulturní politiky KSČ apod.

Slavnost se nemohla obejít bez hudby. V umělecké části programu zazněly tři z Písniček na dvě stránky (Děvče z Moravy, Hlásný a Zvolenovci chlapci) a byly konfrontovány s lidovou předlohou. Pak zřejmě ve světové premiéře nedávno nalezená píseň Chorý podzim na Apollinairova slova pro alt a klavír (zpěv Věra Soukupová, klavír Alfréd Holeček). Emil Leichner zahrál první část Fantazie a toccaty a ženský komorní sbor Československého státního souboru písní a tanců za řízení Zdeňka Lukáše zakončil koncert sborovým cyklem Petrklíč (housle Jan Pospíchal, klavír Ludmila Čermáková).

Z rukopisu vybrala Eva Štrausová

Činnost pobočky SBM Praha

Eva Štrausová

Sezóna 2011–2012

6. října 2011

Po roce jsme se opět sešli s našimi nadějnými zpěváčky z Gymnázia J. Nerudy v Praze 3. Přivedl je prof. Jaroslav Mrázek a zazpívali repertoár, se kterým za týden odešli na Pěveckou soutěž B. Martinů.

3. listopadu 2011

Už po čtvrté mezi nás přišel skvělý Petr Kadlec s neméně zajímavým a dramatickým povídáním o dirigentu Charlesu Mackerrasovi.

1. prosince 2011

Václav Vokolek – básník, prozaik, výtvarník, publicista, pedagog, znalec kulturní historie českých zemí (z pohledu ezoterického), redaktor (Literární noviny, Host, Souvislosti, Tvar) a mnoho dalšího se vám otevře při kliknutí na Slovník české literatury či Wikipedii. Vy možná znáte tuto osobnost také z magických pořadů v Českém rozhlase. Naše téma byla „krajina Bohuslava Martinů – Polička, Vysočina“.

5. ledna 2012

Koncert – beseda s vítězem soutěže o cenu Bohuslava Martinů, která se konala v prosinci 2011, tentokrát v oboru klavír – Pavel Zemen a Yuka Yoshimura

2. února 2012

Beseda s PhDr. Janou Vojtěškovou, CSc. (České muzeum hudby) především o posledním žáku B. Martinů – Josefu Sukovi, jejich vzájemné korespondenci, o nové instalaci v muzeu v Sedlčanech a mnohém jiném.

1. března 2012

Promítání dokumentárního filmu O. Sommerové, který zachytil živé provedení baletu Špalíček v Kongesovém centru Praha (projekt E. Blažíčkové s pražskými dětmi).

12. dubna 2012

Beseda s PhDr. Sylvou Daníčkovou o Laterně Magice a rozhovorech s významnými vědci všech oborů.

26.–28. května 2012

Otvírání studánek – tradiční zájezd do Vlčkova a Poličky

Plán na sezónu 2012/2013

4. října 2012

Tradiční koncert pěveckých nadějí z hudebního Gymnázia Jana Nerudy před pěveckou soutěží B. Martinů.

1. listopadu 2012

Beseda Petra Kadlece se známým brněnským pěvcem Richardem Novákem nejen o operách B. Martinů.

5. prosince 2012

Adventní překvapení

3. ledna 2013

Koncert a beseda s vítězem prosincové soutěže B. Martinů v oboru violoncello.

Pravidlená setkání pražské pobočky se konají v sálku Nadace Bohuslava Martinů, Bořanovická 14, Praha 8 – Kobylisy, vždy v 16.30 hodin. Na shledání s vámi všemi se těší Eva Štrausová.

Kontakt: e-mail: estrausova@seznam.cz, mobil 737 978 905, tel. 251 512 396

Činnost pobočky SBM Brno

Jarmila Mráčková

Sezóna 2011–2012 Cyklus koncertů MALÍŘ MEZI MUZIKANTY II

Bohuslav Martinů – Rudolf Kundera, ke stému výročí narození malíře Rudolfa Kundery

Přátelství dvou umělců byl věnován večer, který provázely skladby Bohuslav Martinů Fantasie a Toccata pro klavír (kterou zkomponoval pro Rudolfa Firkušného), dvě klavírní skici z alba, jež pro Martinů vytvořil Kundera v době, kdy všichni tři přátelé žili v roce 1940 na jihu Francie po obsazení Paříže okupanty. Skladby přednesl mladý pianista Jakub Kozák. Hudebně večer završila Kunderou oblíbená Sonáta pro violoncello a klavír, jejíž provedení Janem Škrdlíkem a Renatou Ardaševovou nadchla.

Středem večera byla přednáška PhDr. Jitky Sedlářové o díle Rudolfa Kundery. Vzpomínkou se připojili také PhDr. Vlasta Svobodová a PhDr. Petr Kňava, autoři filmu Český malíř v Provinci. Milým hostem byla neteř Rudolfa Kundery, výtvarnice Eva Hudcová. Večer měl v naplněném sále velký ohlas.
/24. 10 .2011/

*Koncert 24. 10. 2012, zprava: Jitka Sedlářová,
Petr Kňava, Vlasta Svobodová, Eva Hudcová*

Bohuslav Martinů – Karel Husa, k 90. výročí narození Karla Husy
Hudební skladatel, dirigent a pedagog Karel Husa prošel studiem v Praze a v Paříži (odtud roku 1947 posílal referování o skladbách Martinů). Roku 1954 emigroval do USA. Dosáhl řady prestižních ocenění v zahraničí a po roce 1990 také u nás. Stal se čestným členem Klubu moravských skladatelů. Na koncertě zazněla jeho Sonatina pro klavír a Sonatina pro housle a klavír a od Bohuslava Martinů Etudy a polky, sešit č. 2 pro klavír a Sonáta č. 2 pro housle a klavír. O velký ohlas večera se přičinily pianistka Renata Bialasová a houslista Roman Mžik.
/14. 11. 2011/

Bohuslav Martinů – Jan Novák

Program přinesl zajímavé, ne často uváděné skladby Martinů a jeho žáka Jana Nováka. Výběr z Novákova dětského klavírního cyklu zahráli žáci ze ZUŠ Jaroslava Kvapila a ZUŠ Smetanova ulice a z téže školy (ze třídy Magdy Duchañové) violoncellovou Arabesku a I. větu Sonáty č. 3 Bohuslava Martinů. Intermezzo pro housle a klavír Bohuslava Martinů a Novákovu Sonátu super „Hoson zes“ (častěji uváděnou v autorově verzi pro flétnu) přednesl absolvent HF AMU Alexey Aslamas. Koncert uzavřelo osm částí z Novákova cyklu Rustica musa II pro čtyři ruce. Ty s velkým požitkem přednesly Inna

Aslamasová a Ema Jedlička Gogová, které se podílely i na doprovodech v programu a pedagogické přípravě účinkujících dětí.

V úvodu večera bylo vzpomenuo zakladatele pobočky a pozdějšího předsedy celé Společnosti Bohuslava Martinů prof. PhDr. Zdeňka Zouhara, který 18. prosince 2011 zemřel.

/5. 3. 2012/

Bohuslav Martinů

Letošní cyklus završil koncert z reprezentačních skladeb Martinů. Obsahoval Variace na slovenskou lidovou píseň, Variace na Rossiniho téma, Sonátu č. 3 pro housle a klavír a Esquisses de dance pro sólový klavír. Pianistka doc. JAMU Renata Ardaševová, violoncellista Štěpán Švestka a houslistka Lucia Kopsová byli vynikající.

Večer měl mimořádného hosta – dceru Rudolfa Firkušného paní Veronique Firkušnou Callegari. Při té příležitosti se setkala s paní Evou Hudcovou, se kterou se rodina Firkušných vídala při návštěvách Rudolfa Kundery ve Francii v Cassis. Na začátku koncertu bylo vzpomenuo sté výročí narození Rudolfa Firkušného (11. 2. 1912) a jeho přátelství s Bohuslavem Martinů a Rudolfem Kunderou.

/30. 4. 2012/

Mimořádný koncert

V programech brněnské pobočky mají své pevné místo skladby Vítězslavy Kaprálové a Jana Nováka, dvou žáků Bohuslava Martinů, kteří vyšli z Brna. Smyčcové kvarteto Miloslav Ištvan Quartett provedlo na mimořádném koncertu (před svým vystoupením na Mezinárodním festivalu Forfest v Kroměříži) tři kompozice Jana Nováka: Smyčcový kvartet, Tři invence a Quaricinium fidium. Dále zazněl Smyčcový kvartet Zdeňka Pololánika, který spolu s Novákem, Miloslavem Ištvanem, Josefem Bergem a Aloisem Piňosem působil v Tvůrčí skupině A, progresivní brněnské skladatelské formaci šedesátých let. Autor byl večeru přítomen.

/20. 6. 2012/

Cyklus připravila a uváděla předsedkyně brněnské pobočky SBM Mgr. Jarmila Mráčková.

Koncerty se konají v sále ZUŠ Vítězslavy Kaprálové v Brně.

Plán na sezónu 2012–2013 „MARTINŮ a skladatelé z Moravy“

22. 10. 2012	Martin Fišl – klavír
19. 11. 2012	Roman Mžik – housle, Andrea Kuchar – viola, Renata Bialasová a Lukáš Michel – klavír
4. 3. 2013	Smyčcové trio Gideon
25. 3. 2013	Korngoldogo kvarteto

Činnost pobočky SBM Zlín

Věra Obdržálková

Sezóna 2011–2012

Hodnotným dramaturgickým počinem bylo vydání CD – *Klavírního koncertu č. 3. a 5 a Concertina pro klavír a orchestr* od Bohuslava Martinů v podání Filharmonie Bohuslava Martinů (dále FBM), Giorgio Koukl – klavír, Arthur Fagen – dirigent (natočeno 2008).

Dne 8. 11. 2011

Koncert FBM, Bohuslav Martinů: Scherzo z *Velké taneční Suity, H 123* dirigent Roman Válek (Kongresové a univerzitní centrum).

Dne 10. 11. 2011

Koncert v obřadní síni Zlínské radnice – Bohuslav Martinů: *Duo č. 2 pro housle a violu a Tři madrigaly pro housle a violu*, Bohuslav Matoušek (housle), Pavel Březík (viola).

Dne 24. 1. 2012

Otrokovice, Otrokovická BESEDA, koncert KPH. Bena Havlů – xylofon, zahrála *Rytmické etudy* od Bohuslava Martinů.

Dne 20. 3. 2012

Jarní koncert komorních souborů, Obřadní síň zlínské radnice – B. Martinů: *Polka pro klavír, Divertimento pro dvě flétny*, skladby Jana Nováka a další.

Dne 27. 4. 2012

Kongresové a univerzitní centrum – Výchovné koncerty „Z díla Bohuslava Martinů“, Michal Mašek (klavír), Pavel Trojan junior (průvodní slovo). Během koncertu byly promítány kresby Bohuslava Martinů.

Dne 16. 5. 2012

Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně. Marek Obdržálek – přednáška na téma Život a dílo Bohuslava Martinů.

Předběžný plán na sezónu 2012/2013

20. 11. 2012 – pěvecký koncert Zdeny Kloubové

březen 2013 – pravidelný Jarní koncert komorních souborů

během sezóny – přednáška /beseda se zaměřením na dílo Bohuslava Martinů.

Činnost pobočky SBM Polička

Renata Pechancová

Sezóna 2011 až 1. polovina roku 2012

Činnost poličské pobočky je úzce spjatá s místní základní uměleckou školou. Velkou možností setkání s dílem Bohuslava Martinů se stal 3. ročník přehlídky mladých umělců pod názvem *Mládí a Bohuslav Martinů*, která se konala v prostorách Tylova domu 18.–20. dubna 2011. V rámci doprovodného programu Martinů festu se prezentovaly nejzajímavější výkony 25. května v programu *Ozvěny přehlídky Mládí a Bohuslav Martinů*. Ve velkém sále Tylova domu se představili žáci a učitelé ZUŠ Jilemnice, Pardubice, Kostelec nad Ohří a také z Poličky. Všechny programy byly veřejně přístupné a kromě členů místní pobočky se na nich zúčastnili i další příznivci Bohuslava Martinů z řad místních obyvatel.

Milou tradicí se stalo pořádání nedělního matiné pro členy Společnosti Bohuslava Martinů, kteří zajíždí na Vysočinu „otvírat studánky“. V roce 2011 se konalo matiné 29. května v prostorách Centra Bohuslava Martinů a představili jsme na něm kromě drobných ukázek hudebního programu hlavně výjimečná taneční vystoupení na hudbu Bohuslava Martinů, která byla přihlášena a představena v rámci přehlídky *Mládí a Bohuslav Martinů*. Den předtím jsme pořádali zájezd na Otvírání studánek na Tři studně.

Červen byl ve znamení zájezdů na představení Smetanovy Litomyšle. Po letní přestávce měli možnost členové poličské pobočky shlédnout nejlepší pěvecká vystoupení mladých talentů na Koncertě vítězů Písňové soutěže B. Martinů, který se konal ve velkém sále Tylova domu dne 4. listopadu. Soutěž je pořádána každoročně v Praze a má celostátní charakter.

Závěrem roku 2011 jsme oslavili narozeniny Bohuslava Martinů. Tentokrát se před koncertem *B. Martinů a my* konala v malém sále Tylova domu také

vernisaž výstavy výtvarného oboru. S prosincovým zájezdem do Prahy jsme měli problém, protože koncerty České filharmonie 21. i 22. prosince byly ze smutných důvodů, na které si jistě vzpomenete, zrušeny. Po dramatickém pátrání a zjišťování možností se podařilo na poslední chvíli den před plánovaným odjezdem zajistit náhradní program ve formě operního představení ve Stavovském divadle. Pětapadesát účastníků koncertního zájezdu tak nemuselo rušit svou pravidelnou návštěvu vánoční Prahy, se kterou je prosincový zájezd spojen a někteří zvládli se také naposledy poklonit Václavu Havlovi.

Činnost v roce 2012 se vážala opět s činností Základní umělecké školy Bohuslava Martinů Polička, která je také organizátorem přehlídky *Mládí a Bohuslav Martinů*. Čtvrtému ročníku, který se konal v termínu 2.–6. května, se věnuji v navazujícím článku tohoto příspěvku.

Závěr května nabídl pestrý program. V Centru Bohuslava Martinů se v rámci doprovodného programu *Martinů festu* 24. května konala přednáška spojená s besedou a malým koncertem pod názvem *Návraty Bohuslava Martinů*. Hlavním tématem přednášky byly nově zjištěné skutečnosti ve spojitosti s kantátou *Otvírání studánek* a informace o výzkumu, na kterém se pracuje v rámci projektu Souborného kritického vydání díla Bohuslava Martinů připravovaného a realizovaného Institutem Bohuslava Martinů z prostředků Nadace Bohuslava Martinů. Přednášející muzikolog, vysokoškolský pedagog a také místopředseda správní rady Nadace Bohuslava Martinů Mgr. Vít Zouhar také zavzpomínal na svého otce Zdeňka Zouhara i na srdečný vztah „janáčkovského Brna“ k Bohuslavu Martinů.

Poslední květnovou neděli (27. května 2012) jsme v Poličce přivítali členy pražské pobočky SBM a uspořádali pro ně i pro členy naší pobočky dopolední matiné. Program byl složen z několika výjimečných a oceněných výkonů přehlídky *Mládí a Bohuslav Martinů*, a to jak v hudební, tak literární kategorii.

Na koncertě jsme přivítali mladé umělce z Brna, Pardubic a samozřejmě z Poličky.

Na závěr sezóny jsme nabídli členům dva zájezdy na představení Smetanovy Litomyšle: na zahajovací koncert (15. června) a na koncert skladeb současníka Bohuslava Martinů, Jaroslava Ježka *Tmavomodrý svět* (25. června).

*Pavel Krejčí, 7 let, ZUŠ Martinů Polička
ukázka z prací soutěžní přehlídky
Mládí a B. Martinů*

Přehlídka Mládí a Bohuslav Martinů 2012

Renata Pechancová

Od 2. do 6. května 2012 se v Poličce konal již čtvrtý ročník přehlídky *Mládí a Bohuslav Martinů* věnované mladým umělcům, které oslovuje život a dílo slavného skladatele. Přehlídku organizuje Základní umělecká škola Bohuslava Martinů Polička jako svou reprezentativní akci, která výrazně ovlivňuje v době svého konání život celého města. Z důvodu mimořádného zájmu se již v pěti

soutěžních dnech sešlo opět více účastníků a hostů než roky předešlé. Poprvé byly obsazené všechny čtyři kategorie – hudební, taneční, výtvarná i literárně-dramatická. Celkem Polička přivítala 350 přímých účastníků s doprovodem 280 dalších osob z řad vyučujících, korepetitorů a rodičů. Výkony hodnotilo 24 porotců. Přehlídka poprvé po třech letech žádostí dostala grant z prostředků Krajského úřadu Pardubického kraje.

Přehlídka měla také nezanedbatelné multiplikační efekty. Jen na stravování se podílely Školní jídelna Rumunská (233 obědů), restaurace Jordán (60 obědů), Dům s pečovatelskou službou Penzion (28 obědů) a restaurace Apalucha (20 obědů). V hotelu OPUS bylo ubytováno 108 osob a v průběhu přehlídky navštívilo Centrum Bohuslava Martinů 541 návštěvníků. Polička tak začátkem května skutečně žila Bohuslavem Martinů.

Přehlídka se konala v prostorách Tylova domu a byla veřejně přístupná. Ve vstupních prostorách byla instalována výstava výtvarných a literárních prací přihlášených do soutěže a porota z řad návštěvníků i účastníků mohla rozhodovat v obou kategoriích o Ceně diváků. První den se konala přehlídka smyčcových a dechových nástrojů a v podvečer jsme zahájili i soutěž nejstarších klavíristů, která pokračovala celý následující den. Další den jsme přivítali zpěváky. V sobotu byla přestávka a v neděli přehlídka vyvrcholila představením přihlášených tanečních a literárně-dramatických vystoupení. Na závěr přehlídky byly vyhodnoceny i výtvarné práce.

Všechna hodnocení přehlídky probíhala v Centru Bohuslava Martinů. Malé přiblížení atmosféry můžeme zprostředkovat pomocí slov, která věnovali účastníkům předsedové poroty v rámci vyhlášení dopolední části. Sami se jich totiž z organizačních důvodů nemohli účastnit (přehlídka souběžně pokračovala).

Vyhodnocení dopolední části soutěže housle – viola *Mládí a Bohuslav Martinů 2012*; slova předsedy poroty Ivana Štrause k účastníkům soutěže: „Porota

houslové a violové soutěže je velice nadšená z úrovně soutěžní přehlídky. Všichni soutěžící jsou pečlivě připraveni a úsilí jejich pedagogů je na této přípravě znát. V neposlední řadě gratuluje porota také obětavým rodičům, kteří nemají ZUŠ jako odkladnu dětí, nýbrž jim vytváří optimální podmínky pro jejich další vývoj. Sluší se rovněž poděkovat klavírním spolupracovníkům, kteří se občas musejí proměnit v Dominika Haška a zneškodnit všechny eventuální fauly paměti, aby byly co nejméně znát. Že se občas něco nepovede – inu, ani našim státním orgánům se něco nepovede. Má to ovšem horší následky než u vás. Vy můžete nějaké to zaváhání příště opravit a je zase dobře. Děkujeme a těšíme se na další zážitky díky vašim šikovným rukám a ostrým uším. Jen tak dál!“

Slova předsedkyně poroty klavírní části Jarmily Mrazíkové Češkové při hodnocení dopolední části přehlídky *Mládí a Bohuslav Martinů 2012*: „V dopoledním bloku se objevovaly krásné výkony, které byly přirozené, muzikální a pohladily po duši. Hodnocení bylo velmi těžké, poněvadž dle propozic této soutěžní přehlídky musí být účastníci zařazeni do některého pásma, tudíž rozpětí každého pásma je velmi široké. Pedagogům děkuji za přípravu, všem dětem moc gratuluji a přeji velkou chuť do dalších chvil u klavíru s hudbou.“

Přehlídka měla vysokou úroveň a to nejen díky práci učitelů při přípravě žáků na vystoupení, ale také díky kvalitnímu týmu organizátorů z řad zaměstnanců ZUŠ Bohuslava Martinů Polička. Důkazem, že to vnímali také sami účastníci nacházíme v e-mailové poště školy: „Vážená paní Pechancová, děkujeme Vám za veškerou péči, kterou jste této soutěžní přehlídce věnovala. Z úspěchu našich studentů máme radost. Se srdečným pozdravem Mgr. Vladimíra Lukařová, vedoucí Studijního a koncertního oddělení Konzervatoře Jana Deyla a stř. školy pro zrakově postižené“ nebo také stručně: „Děkujeme za krásné dva dny, které jsme v Poličce prožili a přejeme pěkné dny. Magdaléna Ludmila Rellichová.“

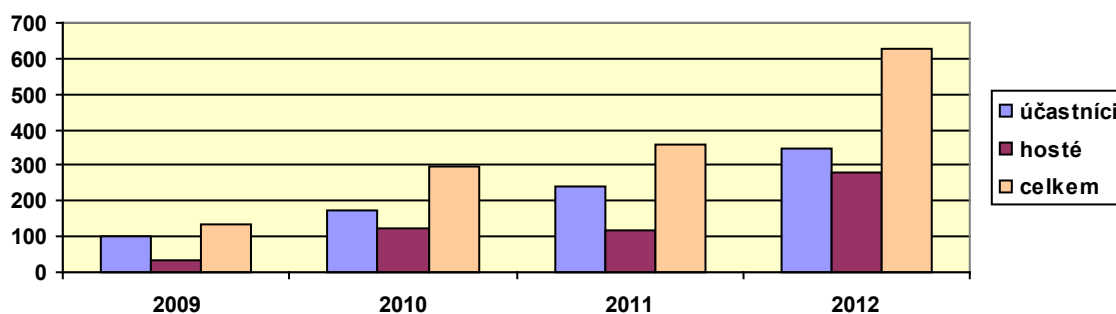
Zajímavé jsou také ohlasy na vydanou publikaci s texty a výtvarnými pracemi účastníků ze soukromých e-mailů: „Ahoj, děkuji za výsledky. Stejně jsem Ti chtěla napsat, že jsem si prohlédla a přečetla doma bulletinek s obrázky a dopisy B. Martinů. Opravdu moc se mi to líbilo, myšlenka a provedení; pro mladou generaci tento projekt dělá víc než kdo tuší. I ten upřímný dopis, že je už až moc Martinů, znamená jen to, že ten chlapec váží a hodnotí nějaké své priority a názory právě teď v tomto životním momentě. Ale v budoucnu to v něm zůstane a bude schopen reflexe, jaký tehdy byl a co mu přišlo důležité. Jarmila Chaloupková (předsedkyně pěvecké poroty)“. Členka klavírní poroty: „Vážená paní Pechancová! Děkuji za zasláný dopis i za výsledkové listiny. Děkuji i za pozvání do poroty, byly to velmi příjemné dny, plné zážitků a krásné hudby. Přeji Vám mnoho radosti ve Vaší práci! Srdečně zdraví Jana Turková“. Nebo také za všechny jeden z ohlasů účastníků, kteří již plánují další rok: „Vážená paní, moc děkujeme za to, že jsme se mohli zúčastnit vaší milé přehlídky, vstřícná atmosféra působila na všechny jako balzám, jen tak dál:-) Ráda bych příští rok přivezla ještě víc houslistů, prosím, kdy bude znám termín??? A ještě 1 dotaz, ten věk – kategorie se počítá ke dni přehlídky? Děkuji a přeji krásné léto! S pozdravem Olga Hráchová, ZUŠ B. Smetany Plzeň“.

Vývoj celkového zájmu o přehlídku je uveden v níže uvedených grafech a tabulce. Data v nich uvedená jednoznačně prokazují vzrůstající zájem o přehlídku a také to, že odkaz Bohuslava Martinů je dostatečně nosný a zajímavý pro mladé umělce a jejich pedagogy.

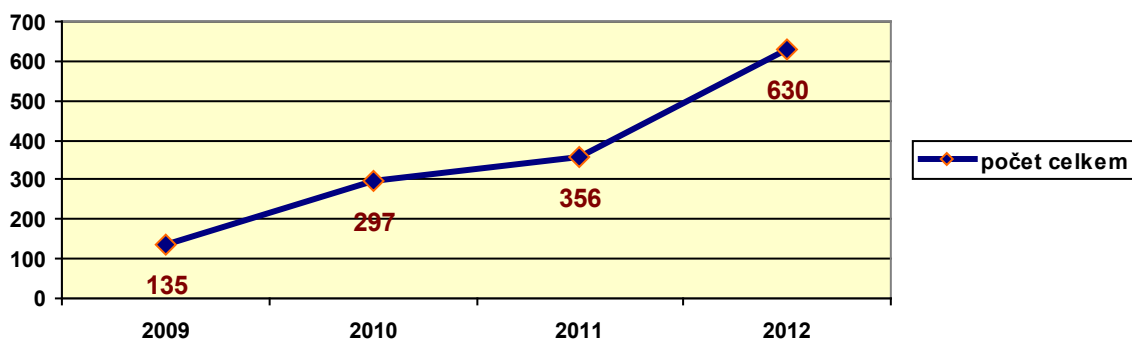
Přehled počtu účastníků a hostů

ročník	účastníci	hosté	celkem
1. 2009	99	36	135
2. 2010	175	122	297
3. 2011	240	116	356
4. 2012	350	280	630

Přehled počtu účastníků a hostů – graf

Vývoj růstu počtu účastníků a hostů

Tabulka a grafy – zdroj: autorka

Logo přehlídky obsahuje zkratku názvu přehlídky v pravidelném čtverci, který symbolizuje čtyři soutěžní obory. Duhová výplň má zobrazovat pestrost ztvárnění a uchopení tématu – autorka loga Renata Pechancová. Logo je užíváno od prvního ročníku přehlídky v roce 2009.

V roce 2013 by se měl konat půlkulatý pátý ročník přehlídky. Popřejme tedy organizátorům ať neztrácí chuť pokračovat v započatém díle.

Kukátko do Centra B. Martinů v Poličce

Lucie Jirglová

Rodná světnička

Již od roku 1947 mohou návštěvníci Poličky zavítat do skladatelovy rodné světničky ve věži kostela sv. Jakuba a alespoň trochu nasáknout něco z atmosféry života ve výšce 36 m nad zemí. Díky laskavosti skladatelových sourozenců Marie a Františka byla tehdy světnička vybavena původním nábytkem a zařízena tak, jak mohla vypadat v době mezi lety 1889–1902. V následujících letech pak byla ještě průběžně doplňována, například ševcovským nářadím, které patřilo Ferdinandu Martinů a našlo se později na půdě domu na Svěpomoci, kde rodina také bydlela. Zdá se, že světnička ve své důvěrně známé podobě po tolika letech už nemůže ničím novým překvapit. Přesto se teď nabízí možnost vidět ji v poněkud jiném kabátě.

Během dlouhodobé rekonstrukce kostelní věže proběhl ve světničce restaurátorský průzkum, na jehož základě byla v roce 2009 nově rekonstruována výmalba světničky i předsínky. Při průzkumu zde bylo objeveno několik barevných vrstev a pod vrstvou štuky se skrýval šmolkově modrý rostlinný dekor na světle modrém podkladu. Původní výmalbu stropu nebylo možné jednoznačně určit, protože byl v minulosti stržen a při tom byl zničen fabion (zaoblený přechod mezi svislou stěnou a stropem). Barevnost stropu proto byla zvolena podobná, jako ve stejném období bývala v budově měšťanské školy, a jeho členění bylo provedeno podle dobových fotografií.

Donedávna byla kvůli pokračující rekonstrukci ochozu světnička zavřená, v letošní sezóně je však již plně zpřístupněna návštěvníkům. Kromě nové výmalby je také doplněna některými rekvizitami, které mají navodit dojem, jako by tu rodina Martinů bydlela dodnes a vy jste se s ní jen o malou chvíli minuli. Pokud tedy budete mít cestu do Poličky, návštěvu tohoto pozoruhodného místa si určitě nenechte ujít.

Josef Mario Korbel

Milovníci díla Martinů jistě dobře znají jeho nejčastěji publikovaný usměvavý portrét. Málokdo ale tuší, že jde o pouhý výřez z fotografie, která je nyní uložena ve sbírkách Centra Bohuslava Martinů v Poličce. Obrázek pochází z léta 1943, které manželé Martinů jako obvykle trávili na venkově, tentokrát v Darien ve státě Connecticut. V poklidném prostředí uprostřed rozkvetlé přírody vznikaly druhá symfonie a Památník Lidicím. Manželé Martinů se tu těšili ze společnosti řady českých krajanů. Blízko nich bydleli manželé Šafránkovi a také je tu navštěvovali Josef Macháček, Antonín Svoboda, Rudolf Firkušný nebo Alén Diviš. Byl mezi nimi i sochař Mario Korbel, který je s Martinů zachycen na fotografii. V jeho domě se často scházela početná skupina hudebníků, výtvarníků i politiků.

*sochař J. M. Korbel vytvořil bustu Martinů,
která je nyní uložena v Českém muzeu hudby*

Josef Mario Korbel (1882–1954) pocházel z malé vesnice Osík, která leží jen pár kilometrů od skladatelovy rodné Poličky. Velkou část svého života však strávil v Americe, zejména v Chicagu, Detroitu a New Yorku. Dobu po první světové válce, kdy nově vznikající Československý stát usiloval o uznání na mezinárodním poli, Korbel komentoval těmito zajímavými slovy: „Tehdy nás ve Spojených státech neznal nikdo. Slovo Čech bylo jen mlhavým pojmem. Ale jména Smetana, Dvořák, Destinnová, to byly ony kouzelné formulky, které nám otvíraly srdce i dveře Američanů. Naše umění bylo prvním a nejúčinnějším českým vyslancem ve světě.“ V době, kdy vznikla ona fotografie, patřil i Martinů k reprezentativním osobnostem československé kultury.

„Naše staré divadlo“

„Naše staré divadlo! Jak často jsem se k němu vracel ve vzpomínkách, když jsem chodíval s tatínkem za zimních večerů na zkoušky z věže dolů za kruté zimy. Byly to vzácné večery.“ (Bohuslav Martinů, New York 3. 11. 1951)

Vřelý vztah Martinů k divadlu se utvářel již od útlého dětství. Během mnoha zkoušek a představení, na které chodil se svým tatínkem, měl možnost poznat

vzrušující zákulisí poličského ochotnického divadla. Zde mohl na vlastní oči sledovat, jak vzniká divadelní představení, a zde se tak rodil jeho mimořádný smysl pro potřeby jeviště, který později zúročil ve své rozmanité operní a baletní tvorbě.

Na fotografii, která je uložena v archivu muzea v Poličce, je zcela vpravo vyobrazen skladatelův otec Ferdinand Martinů v roli holiče. Tento švec a pověžný byl známý jako veselý člověk, který nezkaží žádnou legraci. Mnoho let byl členem Divadelního spolku Tyl, který v Poličce působil od roku 1819. Na představeních se nejčastěji podílel jako nápověda, což tehdy byla funkce velmi zodpovědná. Herci na ni značně spoléhali, protože obvykle nastudovali kolem deseti her ročně a na každou z nich měli jen dvě až tři zkoušky. Tehdy se hrálo divadlo v budově chlapecké školy, v níž dnes sídlí muzeum.

Živé prohlídky rodné světničky B. Martinů v Poličce

Naděžda Šauerová

Městské muzeum a galerie Polička připravilo pro letní sezónu 2012 oživené prohlídky rodné světničky hudebního skladatele Bohuslava Martinů ve věži kostela sv. Jakuba. O životě na věži vypráví návštěvníkům sestra skladatele Marie Martinů v krásných dobových šatech se šarmantním kloboukem, na housličky zahraje malý Bohoušek. O tyto prohlídky je velký zájem a setkávají se s velkým ohlasem nadšených návštěvníků.

Po celý školní rok nabízí městské muzeum a galerie pravidelné vzdělávací programy k expozici BAREVNÝ SVĚT BOHUSLAVA MARTINŮ. Program je provázán se školními vzdělávacími plány a lze ho zahrnout do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět – tematické okruhy Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás a Lidé a čas, a vzdělávací oblasti Umění a kultura – obor Hudební výchova.

Děti se nechávají vtáhnout do vyprávění poutavého příběhu o fascinujících životních osudech poličského rodáka, jednoho z nejvýznamnějších skladatelů 20. století, který proslavil českou hudbu po celém světě. Jako mávnutím

kouzelného proutku se přesouvají časem z rodné Poličky do Paříže 30. let, odtud do New Yorku a po skončení 2. světové války zpět přes oceán do Itálie a Švýcarska. Expozici Barevný svět Bohuslava Martinů provádí sestra Bohuslava Martinů Marie, která návštěvníky seznamí s výjimečnou osobností skladatele prostřednictvím vizuálně atraktivního obrazového materiálu, osobních předmětů a dokumentů, jež má ukryté ve svém kufříku vzpomínek. K programu jsou připraveny pracovní listy.

Školy mohou také využít nabídky celodenního výletu do Poličky – PO STOPÁCH BOHUSLAVA MARTINŮ. Tento program zahrnuje návštěvu rodné světničky Bohuslava Martinů ve věži kostela sv. Jakuba. Součástí prohlídky je návštěva bývalé chlapecké školy, kam jako malý chlapec chodíval Bohoušek do školy, a kde děti navštíví expozici Barevný svět Bohuslava Martinů. Jedná se opět o nevšední prohlídku, kterou provádí sestra Bohuslava Martinů Marie.

*Autorka příspěvku je tisková mluvčí města Polička
Další informace najdete na www.cbmpolicka.cz*

Firkušný 2012

Jarmila Mráčková

S tímto názvem pořádala Hudební fakulta Janáčkovy akademie Múzických umění v Brně ve dnech 25.–29. dubna 2012 oslavy k letošnímu 100. výročí narození Rudolfa Firkušného (11. 2. 1912). Přijelo jedenáct bývalých absolventů na Juilliard School v New Yorku z řady zemí světa: Avner Arad, Sara Davis Buechner, Souhlas Buys, Carlo Grante, Richard Cionco, Edouardus Halim, Anya Laurince, Donna Lee, Annlynn Miller, Dora Nováková-Wilmington, Alan Weiss. Všichni působí sólisticky a vyučují na prestižních vysokých školách.

Vystoupili na třech koncertech – zahajovací se konal v Besedním domě a další dva v koncertním sále JAMU. V programu vedle světových autorů Beethovena, Schuberta, Chopina, Brahmsa, Musorgského, Debussyho zaznělo i sedm skladeb českých skladatelů, což byl zřetelně ohlas vlivu jejich profesora. Od Leoše Janáčka nádherně zahrál cyklus V mlhách izraelský pianista Avner Arad a Sonátu 1. X. 1905 „Z ulice“ americká pianistka Donna Lee. Slyšeli jsme také druhou řadu Po zarostlém chodníčku (Annlynn Miller) a Pohádku pro violoncello a klavír (Ulrich Schmid – violoncello a Annlynn Miller – klavír), části Suity Josefa Suka, Dubnových preludií Vítězslavy Kaprálové a Fantasii a Toccatu Bohuslava Martinů, které přednesla Sara Davis Buechner. Janáčkovu Vzpomínku provedl Richard Cionco, který spolu s Eduardem Halimem zahrál se strhující vervou také dva Slovanské tance Antonína Dvořáka. Rotundelli pro violoncello a klavír Jana Nováka – spolu s Bledarem Zajmi – provedla autorova dcera pianistka Dora Nováková-Wilmington. Účinkovali i dva brněnští umělci, kteří hráli – ještě jako studenti – při příležitosti udělení čestného doktorátu Rudolfovi Firkušnému na JAMU roku 1993: Renata Ardaševová a Pavel Wallinger. V jejich podání zazněla Sonáta pro housle a klavír č. 3 od Bohuslava Martinů. Byla provedena rovněž dvě výjimečná díla: klavírista Alan Weiss přepracoval skladbu pro klavír od Johna Dowlanda Lachrimae Pavane „In

memoriam Rudolf Firkušný“ a Robert Cionco s chutí zahrál svoji Postcard for Brno (Pohlednice pro Brno). Není třeba zdůrazňovat, že výkony všech umělců byly vynikající (Rudolf Firkušný si vybíral z množství uchazečů ty nejlepší). Co však navíc zaujalo, byl duch upřímného přátelství, srdečnost a vzájemné fandění. Projevovalo se to také při interpretačních kurzech, které probíhaly v těchto dnech na JAMU. Všechny koncerty nahrál Český rozhlas Brno, účast měla rovněž Česká televize.

*Alena Veselá s Veronique Firkušnou-Callegari
nad podpisem Rudolfa Firkušného
v pamětní knize JAMU*

Rozhlas nahrával i příspěvky, které zazněly na muzikologické konferenci dne 26. dubna. Vystoupili na ní čeští i zahraniční účastníci se zajímavými příspěvky: Jiří Šafařík (Raná léta Rudolfa Firkušného), Jindra Bártová (Firkušný – Janáček – Brno), Alena Veselá (Střípky na rodinu Firkušných a zazněla část zvukového

záznamu hlasu Firkušného z besedy na JAMU roku 1993), Josef Kovalčuk (Jak vznikaly vzpomínky Roberta Smetany na Rudolfa Firkušného, náčrt přednášky samotného Rudolfa Firkušného), Michal Mašek (Firkušný jako interpret mýma očima), Miloš Štědroň – v zastoupení – (Rudolf Firkušný – 5 tezí), Richard Pohl (Neznámé nahrávky Rudolfa Firkušného z archivu hudebního festivalu v Aspenu). Ze zahraničních hostů – klavíristů hovořil Carlo Grante (Talent, analytická interpretace), Sara Davis Buechner (Rudolf Firkušný v roce 1980 a jeho rady k interpretaci českých skladatelů), Anya Laurince (Moje vzpomínky na vyučování Rudolfa Firkušného). Konferenci vedla Monika Holá a Jindra Bártová z JAMU.

Oslavy završil pietní akt u hrobu Rudolfa Firkušného a jeho manželky Taťány na Ústředním hřbitově v Brně. Vzpomínkovou řeč pronesla prof. Alena Veselá, verše Ivana Blatného přednesla Ivana Valešová. V tiché vzpomínce uctili svého učitele jeho bývalí žáci, představitelé JAMU a několik návštěvníků. Vzpomínka vyzněla velmi osobně a upřímně. Sama účast zahraničních umělců vyjádřila velkou úctu a lásku k jejich učiteli. Oslav se účastnila také dcera Mistra Firkušného paní Veronique Firkušná-Callegari, krásná milá dáma.

Další akce výročí Rudolfa Firkušného v Brně

- JAMU v Brně vydala publikaci *Vzpomínky na Rudolfa Firkušného*. Autor prof. PhDr. Robert Smetana (1904–1988) byl přítelem Firkušného. Kniha je doplněna vzpomínkou sestry Marie Kasíkové Firkušné dvěma články R. Firkušného a zajímavými poznámkami.
- 22. 6.–31. 8. 2012 výstava Moravského zemského muzea v Památníku Leoše Janáčka „*Rudolf Firkušný – největší český pianista*“
- 2. 10. 2012 v Besedním domě v Brně, Koncert Spolku přátel hudby při Filharmonii Brno „*Pocta Rudolfu Firkušnému*“, účinkovali Igor Ardašev, Jan Jiraský, Jana Chaudhuri, Jan Šimandl.

Vzpomínka na Rudolfa Firkušného

Alena Veselá

Dne 11. února 2012 uplynulo sto let od narození největšího českého pianisty Rudolfa Firkušného. Narodil se v Napajedlích v rodině notáře. Po otcově smrti žil s matkou a dvěma sourozenci v Brně, které se stalo na dlouhá léta jeho domovem. V roce 1917 došlo k události, která výrazně ovlivnila jeho další život. Poprvé se setkal s Leošem Janáčkem, který sice neuznával zázračné děti, ale po jeho přezkoušení prohlásil: „Takový talent se rodí jednou za století“, a nabídl se, že ho bude učit. V sedmi letech se mladý Rudolf stal řádným žákem nově vzniklé brněnské konzervatoře, hudební teorii ho učil Leoš Janáček, klavír kratší dobu Ludmila Tučková, dále Růžena Kurzová. Pozdější pianistické studium absolvoval na Mistrovské škole pražské konzervatoře u významného pedagoga Viléma Kurze.

První veřejný koncert měl Firkušný již v osmi letech, v jedenácti letech vystoupil jako sólista s Českou filharmonií, kde přednesl Mozartův koncert D dur „Korunovační“. Brzy následovalo první zahraniční vystoupení ve Vídni, které sklidilo rovněž nadšené kritiky. Další osobností, která výrazně ovlivnila jeho život, byl T. G. Masaryk. V roce 1927 byl Firkušný pozván do Lán, aby soukromě zahrál panu prezidentovi. Jeho vystoupení na Masaryka tak zapůsobilo, že mu zajistil finanční podporu na studia. Ale trval na tom, aby vystudoval gymnázium. Firkušný později prohlásil: „Leoš Janáček a T. G. Masaryk byly dvě největší osobnosti, které jsem ve svém životě poznal.“

Díky stipendiu se mohl účastnit klavírních kurzů, které v Paříži vedl světově proslulý pianista a pedagog Alfred Cortot. Když mu Firkušný zahrál několik skladeb, objal jej před všemi a pronesl tuto větu: „Vy nepotřebujete učitele, ale obecenstvo“. V dalších letech následovala řada koncertů v Evropě i USA provázená mimořádným úspěchem. Jeho umělecký rozlet byl přerušen

nacistickou okupací. V roce 1939 unikl do Francie a po jejím pádu se mu podařilo po dobrodružné cestě odjet do USA.

Koncert v newyorské Town Hall v roce 1941 s pořadem Smetana, Janáček, Martinů znamenal začátek jeho hvězdné kariéry v celém kulturním světě. Velkým přínosem pro českou hudbu bylo jeho dlouholeté přátelství s Bohuslavem Martinů, který mu věnoval většinu svých klavírních skladeb. Firkušný, který se zařadil mezi největší světové pianisty, se stal velkým propagátorem jeho díla vedle děl Leoše Janáčka, Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka a dalších českých skladatelů.

V době komunistické totality odmítal Rudolf Firkušný zároveň s Rafaelem Kubelíkem vystupovat v zemích ovládaných tímto režimem. Proto jsme byli po dlouhá léta ochuzeni o možnost obdivovat jejich výsostné umění a o jejich úspěších jsme se dozvíдали jen přeneseně. Slavný byl návrat Rudolfa Firkušného do vlasti v roce 1990. Udělení čestných doktorátů Univerzity Karlovy, Masarykovy univerzity a Janáčkovy akademie múzických umění bylo oceněním jeho nesmrtelných zásluh o českou hudbu i díkem za jeho životní postoje, kdy se otevřeně postavil proti totalitnímu režimu a pomáhal v boji za lidská práva. Nejvyššího vyznamenání se mu dostalo z rukou prezidenta Václava Havla, když 28. října 1991 obdržel Řád TGM I. třídy. Po svém návratu vystoupil Mistr Firkušný na několika koncertech v Praze, Brně a v rodných Napajedlích, stále v obdivuhodné formě. Ještě v prosinci 1993 v Praze natáčel Janáčkovy skladby s Českou filharmonií. Po vážné nemoci zemřel 19. července 1994 ve Staatsburgu u New Yorku.

Ráda bych připojila k tomuto stručnému životopisu několik osobních vzpomínek. V naší rodině bylo jméno Rudolfa Firkušného skutečným pojmem. Dodnes si vybavuji jeho koncert v Besedním domě, kdy jsem jako malá holčička seděla v první řadě a s úžasem vnímala jeho hru. Největší dojem na mě udělal jeho přednes Stravinského Petrušky. Dlouhá léta jsme pak o Firkušném mohli

slýchat pouze z doslechu. Změna pro nás nastala, když se oženil s Taťánou Nevolovou. Nevolovi patřili mezi naše blízké přátele, trávili jsme společně prázdniny na Českomoravské vysočině, Taťánu jsem poznala, když jí bylo půldruhého roku, její sestře Evě tři roky. Od Nevolů jsme se pak dozvídali nejnovější zprávy o Firkušného činnosti a úspěších, získali jsme několik jeho nahrávek. Je mi moc líto, že se Taťánini rodiče Jiří a Dáša Nevolovi nedočkali slavného návratu svého zetě do vlasti.

Jednou z nejkrásnějších událostí po listopadu 1989 bylo pro mě slavnostní udělení čestných doktorátů Rafaelu Kubelíkovi a Rudolfu Firkušnému Univerzitou Karlovou. Byla to dojemná chvíle, když jsem stála v Karolíně v taláru mezi ostatními rektory a mohla být přímým účastníkem této historické události. Při dalších setkáních jsem měla možnost poznat Rudolfa Firkušného jako osobnost při vší velikosti nesmírně lidskou a přirozenou. Nevynechala jsem jedinou příležitost navštívit jeho nezapomenutelné koncerty v Praze, Brně i v rodných Napajedlích. Po udělení čestného občanství v Praze, Brně i Napajedlích, byl Firkušný jmenován také čestným občanem Uherského Hradiště. Bylo to v roce 1993, krátce po smrti mého manžela, a rodina Firkušných mě chtěla potěšit a pozvala mě na tuto slavnost. V té době získala JAMU jako první vysoká umělecká škola v České republice akreditaci k doktorskému studiu s možností udělování čestných doktorátů. Při společném obědě jsem se Mistra dotázala, zda by přijal první čestný titul „doctor honoris causa“ naší alma mater. Byla jsem nesmírně potěšena jeho spontánní reakcí, když se vyjádřil, že to bude pro něj velká čest a radost. Dne 6. října 1993 vystoupil Rudolf Firkušný na Mezinárodním hudebním festivalu v Brně v sále Janáčkovy opery. Na programu měl klavírní skladby Leoše Janáčka. Byl to nezapomenutelný večer, jeho přednes všechny uchvátil výrazovou hloubkou, nádhernou tónovou kulturou a nezvyklou poezií. Druhého dne nastal pro Janáčkovu akademii slavný den, konala se promoce Mistra Firkušného čestným doktorem. Účastnilo se jí dvacet dva rektorů a akademických funkcionářů

českých a slovenských vysokých škol, řada oficiálních hostů i rodina doktoranda. Pro mne bylo velkou ctí, že jsem tomuto významnému aktu mohla předsedat. Na promoci vystoupili tehdejší nejúspěšnější studenti klavírního oboru – Renáta Ardaševová a Jan Jiraský. Potěšilo mě, jak krásně se o jejich výkonech Rudolf Firkušný vyjádřil. Cennou památkou na Rudolfa Firkušného je zvukový záznam jeho besedy na půdě Janáčkovy akademie, kde Mistr vzpomíná na své hudební začátky, setkání s Leošem Janáčkem, Bohuslavem Martinů i T. G. Masarykem a na své další osudy.

V prosinci 1993 jsem se setkala s Firkušnými v Praze. Rudolf Firkušný, stále v obdivuhodné formě, natáčel se členy České filharmonie díla Leoše Janáčka. Strávila jsem s nimi chvíle plné pohody, netušila jsem, že vidím Mistra naposledy.

Jedenáct let po Rudolfu Firkušném zemřela v USA jeho manželka. Od její sestry Evy Žalmanové jsem se dozvěděla, že si oba manželé přáli, aby se místem jejich posledního odpočinku stalo město Brno. Brno bylo po dlouhá léta domovem Rudolfa Firkušného a jeho žena byla brněnskou rodačkou, a tak jsem došla k přesvědčení, že je naší povinností splnit toto přání. Podle mého názoru měla iniciativa vzejít z Janáčkovy akademie múzických umění už proto, že byl Rudolf Firkušný jmenován jejím prvním čestným doktorem. Obrátila jsem se na tehdejšího rektora prof. Václava Cejпка se žádostí, aby jménem JAMU podal primátorovi města Brna návrh na uložení ostatků Rudolfa Firkušného a jeho ženy na čestném pohřebišti Ústředního hřbitova, kde se nachází hrob Leoše Janáčka. Potomci manželů Firkušných, dcera Veronique a syn Igor naši iniciativu velice přivítali. Rada města Brna odsouhlasila tento návrh a nechala realizovat náhrobek. Pietní akt u hrobu se uskutečnil 10. září 2007 za účasti paní Veronique Firkušné-Callegari a pana Igora Firkušného. Večer se konal v Besedním domě koncert s názvem Pocta Rudolfu Firkušnému.

Nevím, zda si naše kulturní veřejnost dostatečně uvědomuje, co všechno Rudolf Firkušný pro českou hudbu vykonal. Na tom, že je dnes v celém světě známo a stále více ceněno dílo Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů, má spolu s Rafaelem Kubelíkem nepominutelnou zásluhu. Vzpomínáme na něj jako na největšího českého pianistu.

„Jsem nesmírně šťasten, že jsem se dočkal návratu. Je to jedna z nejšťastnějších událostí mého života a velmi mne dojalo, jak mne přijalo zdejší obecnstvo, které mne vlastně ani neznalo.“

Rudolf Firkušný

Rudolf Kundera

Jarmila Mráčková

Do galerie slavných českých přátel Bohuslava Martinů patří malíř Rudolf Kundera. V roce 2011 uplynulo 100 let od jeho narození. Byl o rok starší než Rudolf Firkušný, o tři roky než Rafael Kubelík a o čtyři než Vítězslava Kaprálová a Jiří Muka. Zažil první světovou válku, rozlet první republiky, nacistickou expanzi v Evropě i poválečný zvrát událostí ve vlasti. Tehdy reagoval shodně jako jeho přátelé – emigrací. On, Firkušný, Kubelík a Muka se dožili svobody a společného setkání ve vlasti až v roce 1991.

*Kresba Martinů, jedna z variant,
které nakreslil Kundera
v listopadu 1940*

Rudolf Kundera se narodil 9. března 1911 v Tuřanech u Brna. Vystudoval Školu uměleckých řemesel v Brně (1927–1930) a Akademii výtvarných umění (dále AVU) v Praze (1930–1936). Již v osmnácti letech dostal významnou příležitost pomáhat Alfonsi Muchovi opravit skladováním poškozená plátna Slovanské epeje a připravit je pro chystanou výstavu na brněnském výstavišti roku 1930. Tak vzniklo celoživotní přátelství nejen s Alfonsem Muchou, ale i s jeho synem Jiřím. Ještě během studia v Praze dostal zakázku na velký oltářní obraz pro novostavbu kostela Československé církve v Tuřanech, který projektoval jeho spolužák na AVU Jaroslav Kind, rovněž rodák z Tuřan. Obraz s názvem Světlo pravdy ve formě velké lunety (7 x 4 m) zaplňuje celou přední stěnu kněžiště. Za toto dílo obdržel v roce 1936 prestižní ocenění Prix de Rome a stipendium

italské vlády k ročnímu studiu na Královské akademii krásných umění v Římě. Studium zakončil velkou výstavou svých olejů, temper a kreseb v sálech ateliéru Jandolo, výstavou, která byla kladně hodnocena v italském tisku. Po návratu uspořádal ve stejném roce v Brně v Klubu výtvarných umělců Aleš soubornou výstavu, kterou uvedl Arne Novák. Kundera si zařídil ateliér v bývalé Švehlově ulici. Tehdy vznikla řada jeho mistrovských portrétních kreseb. Byli mezi nimi i jeho hudební přátelé Rudolf Firkušný, se kterým se spřátelil už v Praze, Rafael Kubelík a další. Vytvořil velkou olejomalbu členů Moravského kvarteta. Vše dokumentují dobové fotografie. V březnu 1939 odjel za Jiřím Muchou do Paříže. Za šest dnů došlo k okupaci Československa. Kundera zůstal v Paříži. Z Brna měl úkol od paní Kaprálové navštívit její dceru Vitku. Tu seznámil s Jiřím Muchou (v Café Dome) a Vitka zase jej seznámila s Bohuslavem Martinů (v Café Bonaparte). V Paříži byl i Rudolf Firkušný a další český klavírista Josef Páleníček. Kundera byl od mládí amatérským hudebníkem, hrál na pozoun, hudbu měl rád a navštěvoval koncerty svých přátel. Tak vznikly i kresby dirigující Vitky Kaprálové, tak slyšel i mnohé hudební premiéry. V květnu 1940 byl v Passy přítomen prvnímu provedení Martinů Sonáty pro violoncello a klavír č. 1 v podání Pierra Fourniera a Rudolfa Firkušného a od té doby si na vernisážích svých výstav přál některou ze sonát Martinů pro toto obsazení. Krátce nato se k Paříži blížila německá okupační vojska. Čechům, kteří by neuposlechli výzvy německých úřadů k návratu do protektorátu, by postihla tvrdá perzekuce. Martinů vděčně vzpomínal, že jej tehdy zachránil varovný telefonát Firkušného. Všichni přátelé, Kundera, Firkušný, manželé Martinů, po náročné cestě na jih Francie plánovali odjezd do USA a čekali na víza (novomanželé Muchovi, Jiří a Vitka Kaprálová doputovali jen do Montpellier, kde nemocná Vítězslava zemřela). Rudolf Kundera vzpomínal, že díky známostem Rudolfa Firkušného byli přijímáni a podporováni tamní vysoce kulturní společností. Nutno zmínit komtesu Lily Pastré, mecenášku umělců, která na svém zámku Montredonu u Marseille poskytovala azyl a přičinila se

i o vyřízení vízových formalit pro manžele Martinů. Tenkrát – v listopadu až prosinci 1940 – vzniklo album kreseb Rudolfa Kundery a drobných hudebních náčrtků Bohuslava Martinů. Obsahuje i tři krásné portrétní skici Bohuslava Martinů. Díky Firkušnému se Kundera dostal i do blízkého rybářského městečka Cassis. Když je poznal a krajinu v okolí, upustil od odjezdu do Ameriky a zůstal tam do konce života. Po válce za ním do Cassis přijížděli manželé Martinů a Jiří Mucha, který si tam nakonec také pořídil dům. Na jednom z obrazů interiéru Kunderova domu je křeslo, na kterém Martinů sedával a na zdi je Kunderův oblíbený pozoun. V Cassis seznámil Kundera Martinů s reprodukcemi fresek Piera della Francesca, což podnítilo Martinů k cestě do Arezza a dalo vzniknout jedné z jeho vrcholných symfonických skladeb. Častým hostem v Cassis býval Rudolf Firkušný, zpočátku sám, později s manželkou a dětmi. Po letech, v roce 1994, při zprávě o úmrtí Firkušného napsal Kundera: „Ztratil jsem svého nejlepšího přítele, který kdysi způsobil, že jsem se octl v místě, kde se cítím šťastný.“

*Eva Hudcová, neterř R. Kundery,
ukazuje na reprodukci obrazu křeslo,
na němž sedával Martinů v Cassis*

Po válce přijel roku 1947 do vlasti, uspořádal výstavu v Praze, Brně, Ostravě a ve Zlíně. V podmínkách, které nastaly po únoru 1948 v naší republice, byl pro něj život ve vlasti neúnosný. Vrátil se do Francie a po získání francouzského občanství zajížděl domů jen na soukromé návštěvy. Měl zde maminku a další příbuzné. Rád zajížděl k bratranci Ludvíku Kunderovi do Kunštátu. V republice však nevystavoval. Jeho velká tvůrčí žeň se promítla v řadě výstav ve Francii (Marseille, Paříž, Avignon), ve Španělsku i v USA (Philadelphia, New Jersey) a jinde. V Marseille se konaly výstavy jeho obrazů od roku 1964 každoročně v galerii Blanc. Na jeho obrazech převládá jihofrancouzská krajina, přístavy, lodě. A také maloval moravské krojované tanečnice, to byly reminiscence z mládí. Rudolf Kundera byl vždy ovšem vynikajícím portrétistou – ve Francii vytvořil několik portrétů Paula Valéryho, Pabla Casalse a dalších významných osobností. Jeho obrazy se nacházejí v muzeích v Marseille, Aix-en-Provence, v Paříži a většinou u soukromých sběratelů. Podobně je tomu také u nás – převážná část děl je u soukromých majitelů, pro sbírky Pražského hradu tři zakoupila Hana Benešová v roce 1947, několik obrazů je v muzeích v Brně, Ostravě a ve Zlíně. Portréty Bohuslava Martinů jsou majetkem Nadace Bohuslava Martinů v Praze (velkou olejomalbu známou z fotografie, zachycující Kunderu, Martinů i malovaný obraz, neuznal autor za dostatečně dobrou).

Do Cassis přijížděla za Rudolfem Kunderou jeho maminka, později i neteř, výtvarnice Eva Hudcová a pomáhala mu s realizací výstav v Marseille. Paní Hudcová iniciovala po roce 1990 uspořádání dvou velkých výstav z Kunderovy tvorby v Brně. V roce 1996 olejomalby krajin z francouzského období a roku 2002 kreslířské dílo z předválečné doby. Obě výstavy se konaly v prostorách Moravského zemského muzea. Pořadatelem druhé byla Alliance Française, podílely se na ní odborné pracovnice Vlasta Svobodová a Jitka Sedlářová. Eva Hudcová uspořádala několikrát výstavu plakátů, které vznikly k expozicím v Marseille a jsou kvalitními reprodukcemi jeho obrazů. Roku 1996 vytvořili Vlasta Svobodová a Petr Kňava pro televizi krátkometrážní dokumentární film

s Rudolfem Kunderou přímo v Cassis s názvem Český malíř v Provinci. Z osobního setkávání s Rudolfem Kunderou v Cassis po roce 1990 vznikla také kniha Ireny Jirků Rendez-vous s Rudolfem Kunderou. Při návštěvě Brna v roce 1996 bylo Rudolfu Kunderovi uděleno čestné občanství rodných Tuřan i města Brna. Rudolf Kundera zemřel v Cassis dne 9. ledna 2005.

U příležitosti jeho 100. výročí narození uspořádala Církev československá husitská spolu s vedením městské části v Brně Tuřanech dne 12. března 2011 výstavu fotografií z malířova rodinného prostředí. Na budově Husova sboru, ve kterém je Kunderův obraz Světlo pravdy, byla odhalena pamětní deska. Reliéf je dílem sochaře Františka Hořavy.

„Čech z Marseille“ pojmenovala Kunderu Edmonde Charles-Roux v katalogu výstavy k jeho osmdesátinám. Kunderův věhlas v zahraničí jej spojuje s jeho přáteli Firkušným, Kubelíkem, Martinů, kteří po čtyřicet let – ve vlasti zamlčovaní – jí dělali ve světě nejlepší jméno.

Přátelství černé na bílém

Jarmila Mráčková

V prosinci roku 1939 měla maminka Rudolfa Kundery padesáté narozeniny. Syn v Paříži uvažoval, jak jí na dálku poblahopřát. Martinů prý pronesl „tak pro ni něco složíme“. Za chvíli bylo přání v podobě písňě hotové a syn je odeslal domů do Tuřan. Je to přání na dvacetilinkovém notovém papíru s půvabnou první stránkou. Rudolf Kundera na ni napsal:

„Přání mamince / od Rudy / slova od Jirky Muchy / hudba od B. Martinů / na Štědrý večer / v Paříži / 1939.“

A na této titulní stránce jsou nalepeny tři portrétní kresby – vpravo nahoře Bohuslava Martinů, vlevo uprostřed Jiřího Muchy s textem *„Jirkovi Ruda Kundera, Paris 1939“* a vpravo dole portrét Rudolfa Firkušného. Ten připsal: *„Prvé provedení dne 24. XII. 1939“* a podepsal se. Na stránce jsou rovněž podepsaní oba autoři, tedy *„B. Martinů“* a *„Jiří Mucha“*. Texty jsou uvedeny francouzsky strojopisem formou přelepky.

Píseň má 31 taktů na šesti řádcích, zpěvní melodie je v houslovém klíči, pod ní klavírní doprovod. Text je pod notami a pak ještě jednou jako básnička opět je připojen překlad do francouzštiny.

*„Točí se kolo točí,
jakoby mlýnská voda na něj padala,
točí se, nitku navíjí
a na ni roky stále dokola.
Točí se kolo točí
už na padesát let.
Dej Bůh ty vaše roky
ve zdraví navíjet.*

Na Štědrý večer v Paříži 1939“

Jak je dvakrát zdůrazněno, 24. prosince se konala premiéra v Passy– zpíval Otakar Kraus, český pěvec působící v Londýně v Covent Garden, na klavír hrál Rudolf Firkušný. Maminka dostala přání na papíře a až za 45 let nechal Rudolfův bratr písničku nahrát v brněnském rozhlasu na desku a tu dostala ke svým 95. narozeninám dne 14. 12. 1985 (!).

Tato drobná skladbička se svou historií a originální první stránkou zvěčnila všechny čtyři celoživotní přátele. Má i své číslo v seznamu díla Bohuslava Martinů Harry Halbreicha: H 279 bis.

Hvězda Bohuslava Martinů

Od roku 2009 realizuje Akademie klasické hudby o. p. s., pořadatel festivalu Dvořákova Praha, unikátní projekt chodníku slávy české klasické hudby na Mánesově mostě v Praze.

Chodník po obou stranách Mánesova mostu tematicky spojuje Malou Stranu, se kterou je život mnohých českých hudebních velikánů spjat, s budovou Rudolfiny – stavbou starou přes 130 let, jejíž koncertní sály jsou pojmenovány po českých skladatelích Antonínu Dvořákovi, Josefu Sukovi a Rafaelu Kubelíkovi.

Mosazná hvězda, vzdávající hold Bohuslavu Martinů, byla do Mánesova mostu zasazena 28. srpna 2011 – na výročí úmrtí tohoto hudebního skladatele – a zařadila se tak mezi již instalované hvězdy Gustava Mahlera, Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany.

Rozrůstající se chodník slávy české klasické hudby budou moci Pražané i návštěvníci Prahy obdivovat i v následujících letech, kdy budou na Mánesův most postupně přibývat další hvězdy.

Text převzat z časopisu Martinů Revue 2011, XI, 3, s. 18

Veronique a Igor Firkušní na návštěvě v Institutu B. Martinů

Dne 16. 5. 2011 navštívili knihovnu a Institut Bohuslava Martinů Veronique a Igor Firkušní, jejichž otcem byl slavný klavírista Rudolf Firkušný (1912–1994). Sourozenci přiletěli z USA do České republiky, aby se zúčastnili slavnostního předání ceny Rudolfa Firkušného pro vítěze soutěže Pražského jara 2011 v oboru klavír. Tuto cenu a tím i faksimile autografu Fantazie a Toccaty od Bohuslava Martinů získaly vítězky Arta Arnicane (Švýcarsko) a Yoonji Kim (Korejská republika), které obsadily obě 2. místo, první cena nebyla udělena. Autograf klavírní Fantazie a Toccaty, věnované Rudolfovi Firkušnému, darovali Veronique a Igor Firkušní Nadaci a Institutu Bohuslava Martinů spolu s dalšími autografy a dopisy skladatele v roce 2008.

*Veronique a Igor Firkušní s Alešem Březinou,
ředitelem Institutu B. Martinů*

Nové přírůstky v Institutu Bohuslava Martinů

Nadšený obdivovatel B. Martinů Gilles Corbi z Paříže laskavě poskytl Institutu Bohuslava Martinů kopie tří skladatelových dopisů z Nice adresovaných Marcelu Mihalovici. Jako tamní rodák se pan Corbi v souvislosti s Martinů obzvlášť zajímá právě o korespondenci z Nice, a to o období skladatelova života, které v padesátých letech v tomto jihofrancouzském městě prožil. Podařilo se jej kontaktovat skrze aukční dům PIASA, kde v loňském prosinci zakoupil dva dopisy z 3. října 1953 a 21. listopadu 1954. Třetí dopis, psaný dne 24. ledna 1954, se v jeho soukromé sbírce nachází již řadu let.

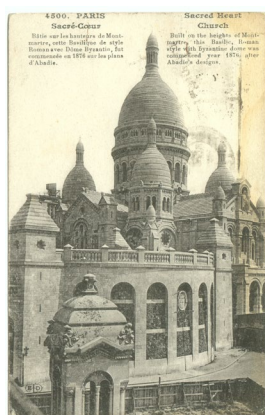
Nadace Bohuslava Martinů prostřednictvím Institutu B. Martinů zakoupila několik „circle Blue Print Paper“ od německého sběratele Gerda Lippolda. Jedná se o dobovou kopii *Koncertatní symfonie (Sinfonia Concertante) pro dva orchestry, H. 219*, s autografními přípisky skladatele, dále o *Concertino pro klavír levou rukou a orchestr, H. 173* and xerokopii *Smyčcového kvartetu č. 6, H. 312* s připojenou jednou stranou (konkrétně jde o stranu 32) z kopie „circle Blue Print Paper“.

Pohlednice Vladimíru Štědroňovi

Muzikolog Miloš Štědroň poskytl Institutu B. Martinů barevnou kopii pohlednice, kterou 17. 12. 1923 poslal tehdy mladý skladatel Vladimíru Štědroňovi, s tímto textem: *Ještě jste nemocný / „malade“? Přeji Vám hodně volného času k práci a srdečně zdravím. Váš Bohuslav Martinů.*

Jde nejspíš o jednu z prvních pohlednic, kterou Martinů poslal domů po svém příjezdu do Paříže v říjnu 1923. Vladimír Štědroň byl spolužákem B. Martinů, vystudoval konzervatoř a práva v Praze a později i mistrovskou školu Josefa Suka. Na rozdíl od Martinů, který byl rovněž studentem této mistrovské školy

a kterého Suk nepovažoval v té době za příliš perspektivního, byl V. Štědroň jeho oblíbeným žákem a jeho skladbu Preludy, kterou zakončil mistrovskou školou, mu v polovině 30. let provedla Česká filharmonie s Václavem Talichem. Nahrávka byla v 60. letech nahrána i na gramofonovou desku. Vladimír Štědroň pracoval celý život jako soudce, ve svých 50 letech však neprošel komunistickou prověrkou a musel se dalších 10 let až do důchodu živit jako korepetitor na konzervatoři. O dalších stycích mezi Bohuslavem Martinů a Vladimírem Štědroňem v průběhu dalších let není nic známo.

Franz Welser-Möst řekl o Martinů ...

Rakouský dirigent Franz Welser-Möst, dlouholetý hudební ředitel Clevelandského orchestru a nový generální hudební ředitel Vídeňské státní opery, řekl o Martinů:

„Moc se mi líbí jeho hudba. Velmi rád mám všechny jeho symfonie, z nichž často diriguji jeho pátou. Výzvou je pro mne Šestá symfonie, protože je úplně jiná a překrásná v impresionistickém koloritu. Měl jsem v Curychu nastudovat operu Řecké pašije, ale nedošlo k tomu, dirigoval jsem pak Poločas, inspirovaný sportovní fotbalovou tematikou. Dále například jeho Polní mše je nádherná. Tvorbu B. Martinů mám skutečně velmi rád.“

Z rozhovoru pro časopis Harmonie č. 6 /2011, s. 15–17

Dny Bohuslava Martinů 2012

Předběžný program

2. prosince 2012 19.30 hod.

HAMU Praha, Sál Martinů

Koncert vítězů soutěže Nadace Bohuslava Martinů

16. prosince 2012 19.30 hod.

HAMU Praha, Sál Martinů

Robert Schuman: Märchenerzählungen pro klarinet, violu a klavír, op.132

Bohuslav Martinů: Sonáta pro violu a klavír, H 355

Wolfgang Amadeus Mozart: Kegelstatt – Trio, KV 498

Trio Impression III: Christopher Hinterhuber (klavír)

Andreas Schablas (klarinet), Milan Radic (viola)

19., 20., 21. prosince 19.30 hod.

Rudolfinum – Dvořákova síň, Praha

Antonín Dvořák: Symfonie č. 3 Es dur, op. 10

Bohuslav Martinů: Koncert pro smyčcový kvartet a orchestr, H. 207

Antonín Dvořák: Symfonie č. 7 d moll op. 70

Česká filharmonie

Bennewitzovo kvarteto

Jiří Bělohlávek (dirigent)

Světová premiéra tzv. nultého Klavírního kvintetu B. Martinů v Brně

Jana Slimáčková

Ta byla magnetem koncertu Graffova kvarteta na sedmém z osmi abonentních komorních večerů brněnského Spolku přátel hudby v Besedním domě ve středu 18. dubna 2012.

Graffovo kvarteto vzniklo roku 1997 z hráčů brněnské konzervatoře. Za dobu čtrnácti let své existence došlo v jeho sestavě k jediné obměně: místo cellisty Jaroslava Havla, který odešel do Norska, kde působí v Trondheim Solistene, nastoupil Michal Hřeňo. Vedle primária Štěpána Graffeho jsou jeho členy Lukáš Bednařík (druhé housle) a Lukáš Cybulski (viola). Soubor má za sebou úspěchy v mnoha mezinárodních soutěžích, např. v soutěži komorních souborů ACT (2003) v Londýně, Verfemte Musik (2005) v německém Schwerinu, a získal také několik významných ocenění jako třeba Cenu Českého spolku pro komorní hudbu pro rok 2008. Natočil už čtyři CD a páté – právě s tzv. nultým Klavírním kvintetem Bohuslava Martinů – pod názvem Úsvit české moderny vydané u Radioservisů bylo na koncertě pokřtěno.

Program uvedl Smyčcový kvartet A dur op. 5 č. 3, průzračné klasicistní dílo holešovského rodáka Františka Xavera Richtera (1709–1789), jehož nejvýznamnějším působištěm se stala kurfiřtská kapela v Mannheimu. Publikum zaujal i Čtvrtý smyčcový kvartet (2006) brněnského pětasedmdesátníka Milana Slimáčka (1936), zejména jeho pomalá lyrická střední věta, která je výrazovým těžištěm skladby. Slimáčková hudba má charakteristický hudební jazyk vyznačující se oblibou kvartových postupů.

Za klavírní spolupráce americké pianistky Michiko Otaki, se kterou Graffovo kvarteto pojí bohatá koncertní spolupráce a dvě natočená CD, přednesl soubor tzv. nultý Klavírní kvintet H. 35 Bohuslava Martinů (1890–1959). Napsal ho

jako jednadvacetiletý o prázdninách roku 1911 v rodné Poličce. Netradičně dvouvětý kus s rapsodicky rozevlátou formou je dílem pozdně romantickým a charakteristický hudební jazyk Martinů, jak ho známe z jeho zralých skladeb, prozrazuje jen málo. Ilustruje však počátky skladatelova uměleckého vývoje, je proto skladbou zajímavou, ale i zároveň nijak začátečnickou, kompozičně poměrně ucelenou a v neposlední řadě posluchačsky příjemnou. Vítězslav Novák (1879–1949) byl ve své době velice uznávaným skladatelem a pedagogem mistrovské školy pražské konzervatoře a hrál se i v době poválečné, dnes však už nepatří k často uváděným tvůrcům. Graffovo kvarteto s Michiko Otaki z Novákovy tvorby předneslo Klavírní kvintet a moll op. 12 (1897). V díle se odrážejí vlivy moravské lidové hudby, Novák totiž v devadesátých letech často zajížděl na Valašsko a Slovácko, ale přitom už jeho hudební jazyk prozrazuje závažnost, předjímající jeho pozdější díla.

Graffovo kvarteto vynikalo perfektní souhrou, jeho hráči jakoby spolu dýchali. Samozřejmostí byla jejich bezchybná intonace. Pochválit je nutno i koncepci interpretovaných skladeb, které předestřeli publiku tak, aby jim i na první poslech porozumělo, což zdaleka není obvyklé. V mnoha ohledech hudebníci zřetelně odlišili skladby 18. století, počátku 21. století a přelomu 19. a 20. století, tedy zcela odlišných hudebních světů. Posluchači to mohli ocenit hlavně u mladého Martinů, u současného Slimáčka a u Vítězslava Nováka, u něhož je výstavba skladby obtížným interpretačním oříškem. Ostatně – a to byl dramaturgický záměr – všichni čtyři skladatelé měli společné to, že dbali na hudební formu svých děl. Mladí hudebníci hráli s velkým zaujetím a nadšením a po celý večer udrželi napjatou pozornost publika. Graffovo kvarteto je jedním z nejlepších souborů svého druhu u nás a rozhodně na Moravě.

Čtvrtky a osminky – nově objevený klenot instruktivní literatury pro klavír od B. Martinů

Lucie Harasim Berná

Vědecké studium díla B. Martinů přináší i po mnoha letech systematické práce neustále nové objevy a překvapení. Nedávno vynesl archiv v Brně na světlo světa cyklus klavírních etud, které byly považovány dodnes za nezvěstné. Pan Ondřej Pivoda, pracovník Hudebního oddělení Moravského zemského muzea v Brně, mě na podzim roku 2011 informoval o nálezů opisu klavírních skladeb, které by mohly pocházet od Bohuslava Martinů. Po zhlédnutí pramene jsme došli k závěru, že se jedná o klavírní cyklus *Čtvrtky a osminky, H. 257* z roku 1937. Skladbu zmiňoval již Miloš Šafránek v soupisu klavírních skladeb ve své monografii o Bohuslavu Martinů (London 1962). Další důkazy o existenci skladby jsme měli z Martinů korespondence s nakladatelstvím Melantrich a s Karlem Šebánkem z let 1937 a 1938. V dopise ze dne 25. května 1937 dokonce Martinů přímo nakladatele ujišťuje, že „posílá objednané skladby: *Sonatina pro housle a klavír, Intermezzo pro housle a klavír* a *Čtvrtky a osminky*.“ Posledně jmenovanou skladbu ale nakladatel nikdy nevydal.

Celý název cyklu zní „Čtvrtky a osminky. Instruktivní cvičení se střídavými takty. (Těžší stupeň)“, takto je aspoň uvedený na titulním listu opisu cizí rukou, který je uložen v Moravském zemském muzeu v Brně. Cyklus má čtyři části *Moderato–Poco Allegro – Andante – Allegretto* a žádná z nich svou délkou nepřesáhne dvě minuty. Pro klavírní literaturu nejen v rámci klavírního díla Martinů jsou *Čtvrtky a osminky* cennou miniaturou. Vtip skladbiček Martinů ozřejmil již v názvu – ve všech částech cyklu jsou osminové noty opravdu nejmenší rytmickou hodnotou, střídají se se čtvrt'ovými notami, výjimečně s půlovými. Hráč si ale naopak musí poradit s častým respektive stálým střídáním metra 2/4, 3/4 apod.

Můžeme předpokládat, že *Čtvrtky a osminky* byly napsány na objednávku nakladatele, který potřeboval instruktivní klavírní literaturu. Ta má na trhu vždy zaručený odbyt. Martinů podobné etudy (i když pro jiné obsazení) předtím napsal i pro francouzského nakladatele Eschiga či pro německého nakladatele Schott Mainz. Po hudební stránce se *Čtvrtky a osminky* dají postavit vedle krátkých klavírních skladbiček jako *Instruktivní duo pro nervózní*, H. 145, *Jedním prstem*, H. 185, *PAR T.S.F. (Rozhlasem)*, H. 173 bis, *Skici*, H. 203 a svým edukativním zaměřením i k cyklům *Loutky I.–III.* (H. 92, H. 116 a H. 137). Vydání cyklu bude připraveno v nakladatelství Bärenreiter během roku 2012 ve spolupráci s Institutem Bohuslava Martinů v Praze.

Článek převzat z časopisu Martinů Revue 2012, XII, 1, 10

Neznámý dopis Rudolfo Firkušnému

Zoja Seyčková

Institut Bohuslava Martinů děkuje paní Veronique Firkušné za krásný dar: originál dopisu, který napsal 13. listopadu 1942 Bohuslav Martinů svému příteli Rudolfo Firkušnému z Bostonu do New Yorku. Martinů píše bezprostředně v noci po koncertu, že právě slyšel premiéru své *Symfonie č. 1.* (Boston, 13. 11. 1942, Bostonský symfonický orchestr, dirigent Sergej Kusevickij). Symfonie měla oproti očekávání Martinů ohromný úspěch. Martinů prosí Firkušného, zda by mu pomohl přemluvit dirigenta Toscaniniho, aby si symfonii poslechl příští sobotu v New Yorku.

Zda byl dirigent Arturo Toscanini (1867–1957) na newyorském provedení symfonie opravdu přítomen, není známo. Martinů velice stál o seznámení s tímto proslulým dirigentem, zdá se však, že k němu nikdy nedošlo, a Toscanini žádné dílo Martinů nikdy neditigoval.

Symfonie č. 1 však znamenala velký posun v Martinů tvorbě. Arthur Honegger, který ji slyšel 23. prosince 1945 v Paříži, o ní napsal, že „v něm posílila jeho mínění o základních hodnotách díla Martinů“. Skladatel napsal ještě dalších pět symfonií, poslední *Symfonické fantazie* (Symfonii č. 6) dokončil v roce 1953.

Bohuslav Martinů: Rhapsodie (Allegro symphonique) pro velký orchestr, H. 171

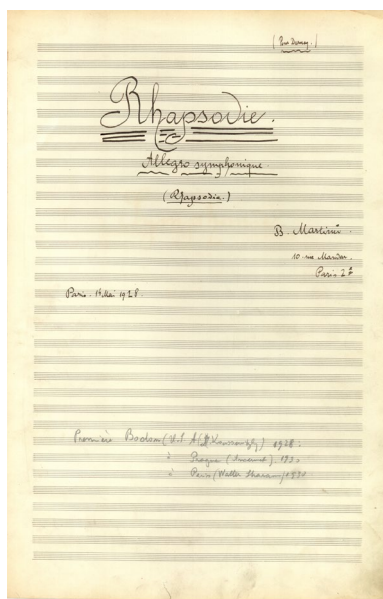
Marek Pechač

Bärenreiter Kassel představuje vůbec první tištěné vydání partitury a partů *Rhapsodie*, jednověté symfonické skladby Bohuslava Martinů z roku 1928.

Skladby pro velký orchestr provázejí všechna tvůrčí období Bohuslava Martinů (1890–1959). Symfonická tvorba jej přitahovala již od prvních kompozičních pokusů, větší význam však přikládal teprve dílům, která vznikla po jeho příchodu do Paříže v roce 1923. Již koncem následujícího roku měl pod taktovkou Václava Talicha v Praze premiéru fotbalovým utkáním inspirovaný *Half-time*, H. 142, první z trilogie jednovětých orchestrálních skladeb třicátých let, které skladateli zas o něco více otevřely dveře do světa. O dva roky později následovala *La Bagarre (Vřava)*, H. 155, kterou v listopadu 1927 s Bostonským symfonickým orchestrem premiéroval Sergej Kusevickij.

Velký úspěch, se kterým se provedení *La Bagarre* setkala v Bostonu a dalších (nejen) amerických městech, podnítil Martinů k pokusu o ovládnutí větší formy. K příležitosti desátého výročí odevzdání praporu I. československému pluku ve francouzské obci Darney, které předznamenalo oficiální uznání samostatného československého státu, se rozhodl zkomponovat symfonii vojenského charakteru. Zůstal nicméně jen na půl cesty: z nepovedeného pokusu o první

symfonii vzešlo originální jednověté symfonické allegro *La Symphonie*, které pod tímto názvem 14. prosince 1928 poprvé provedl Sergej Kusevickij v Bostonu. Martinů si v té době své nové skladby velmi považoval a nebál se ji označit za „jednu ze svých nejlepších věcí“. V následujících letech se dílo skutečně setkávalo vesměs s nadšenými ohlasy, v roce 1929 navíc získalo druhou cenu v soutěži Jubilejní nadace Bedřicha Smetany v Brně. Po pražské premiéře 12. března 1930 pod taktovkou Ernesta Ansermeta se Martinů rozhodl skladbu přejmenovat, zřejmě proto, že svou formou ani charakterem závažnosti symfonie neodpovídala. Pařížské publikum ji v dubnu 1930 slyšelo v podání Waltera Strarama a jeho orchestru pod názvem *Allegro symphonique*. Později téhož roku se Martinů přiklonil k definitivnímu pojmenování *Rhapsodie*. Přesto ještě na začátku čtyřicátých let ve své autobiografii o díle hovořil jako o *Symphonie militaire*.

Rhapsodie symbolizuje jeden ze zlomů v Martinů tvorbě. Touto skladbou končí pařížská „etapa dynamismu“, jak ji sám nazýval, a až do roku 1942, ze kterého pochází jeho první symfonie, se k velkému orchestru vrací pouze v případě *Inventions*, H. 234, opery *Juliette*, H. 253 a nové verze baletu *Špalíček*, H. 214 II. S *Half-timem* a *La Bagarre* spojuje *Rhapsodii* inspirace davem či bohaté využití žesťových nástrojů, na druhou stranu se v ní ohlašuje další tvůrčí období

Bohuslava Martinů. Trojdílně vystavěnou *Rhapsodii* se zpěvným a skromně instrumentovaným středním Andante, silně kontrastujícím s úvodním úderným Allegrem i jeho zahuštěným opakováním, zdobí svérázná harmonie a heterofonie s půltónovým třením, představující jeden z hlavních znaků Martinů osobitého stylu ve třicátých letech. Do popředí vystupuje lyrismus a vyhraněné rytmické prvky, uplatňuje se také polyfonická složka. Koncertantní charakter nástrojových skupin navíc předznamenává skladatelův rostoucí zájem o princip *concerta grossa*.

I přes neoddiskutovatelnou originalitu, svěžest a působivost *Rhapsodie* bohužel její počáteční úspěch dlouho nepřežil. Dnes pozapomenutá skladba tak stále čeká na své „znovuobjevení“, kterému může výrazně napomoci právě nová edice, zohledňující obě dochované rukopisné partitury uložené v kasselském Bärenreiteru a v Centru B. Martinů v Poličce. Výchozí pramen nicméně představoval rukopis z Kasselu se zanesenými opravami Bohuslava Martinů. Provozovací materiály, které Bärenreiter-Kassel připravil ve spolupráci s pražským Institutem Bohuslava Martinů, je možné objednat v půjčovním oddělení nakladatelství.

V únoru 2012 podle nových notových materiálů natočil dirigent Leoš Svárovský se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu *Rhapsodii* vůbec poprvé kompletní, tedy včetně téměř třiceti škrtnutých taktů, označených v partiturách jako „Vi-de“. V případě těchto škrtnutí nelze prokazatelně doložit, zda je Martinů autorizoval či nikoli. Nahrávka skladeb *Rhapsodie*, *Half-time* a *Thunderbolt P-47* vznikla pro Český Rozhlas Praha, její vydání na CD se nicméně prozatím neplánuje.

*Vyšlo v magazínu [t]akte (1/2012, s. 7)
pod názvem „Lyrismen mit polyphonen Elementen“*

MARTINŮ VOICES

O Martinů Voices se sbormistrem Lukášem Vasilkem

Lucie Harasim Berná

V rámci festivalu Concentus moraviae se na koncertě 8. června 2011 představil zcela nový komorní vokální soubor, který se svým názvem hlásí k Martinů. Dvanáctičlenný soubor si svým výkonem a repertoárem okamžitě získal pozornost domácích medií a pevné místo v českém uměleckém prostředí. S jeho zakládajícím sbormistrem Lukášem Vasilkem jsme si povídali o Martinů sborové tvorbě, záludnostech interpretace Martinů skladeb a ambicích nového ansámblu.

Komorní vokální soubor Martinů Voices byl založen počátkem roku 2010. Všichni členové Martinů Voices jsou profesionálové, kteří získali pěvecké vzdělání na konzervatořích a hudebních akademiích.

Do názvu si dal soubor jméno Bohuslava Martinů jako výraz obdivu k uměleckému odkazu skladatele s kosmopolitním založením, avšak věrného svému českému původu. Dramaturgie sboru zahrnuje všechna slohová období, její těžiště však spočívá v hudbě 20. století. Jednou z jejích významných položek je i dílo Bohuslava Martinů.

Patrony Martinů Voices se stali Jiří Bělohlávek, Aleš Březina, Karel Fiala, Jiří Heřman, Miroslav Košler a Rudy Linka.

Sbormistr Martinů Voices Lukáš Vasilek je v současné době zároveň hlavním sbormistrem Pražského filharmonického sboru (ve funkci od roku 2007). Vystudoval obor dirigování na Akademii múzických umění v Praze (2008) a muzikologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (2004). V roce 2005 získal mimo jiné prestižní ocenění „Sbormistr Junior“ od Unie českých pěveckých sborů. Spolupracoval také s operním sborem Národního divadla v Praze. S Martinů Voices měl slavnostní premiérový koncert 26. 3. 2011 v Trojském zámku v Praze.

Pane Vasilku, jak jste vnímal Martinů výroční roky 2009 a 2010?

Martinů výrazně ovlivnil především dramaturgii Pražského filharmonického sboru. Díky angažmá v Národním divadle jsme mohli nastudovat sborový part opery Hry o Marii. Premiéra byla v roce 2009 a opera se uvádí dosud. Sbor má v Hrách o Marii poměrně hodně zpívání a celá opera je vlastně na velkých sborových výstupech založena. Pro Pražský filharmonický sbor (dále PFS) není odskok do divadla běžný – velmi rád vzpomínám na báječnou spolupráci s dirigentem Jiřím Bělohlávkem a režisérem Jiřím Heřmanem. S PFS jsme v roce 2010 na koncertě k 75. výročí založení sboru provedli také komplet Českých madrigalů. S Martinů Voices jsme hned na našich prvních „předpremiérových“ koncertech v roce 2010 několikrát zpívali cyklus Pět českých madrigalů.

Proč se jmenujete po Bohuslavu Martinů?

Protože má hodně skvělé hudby pro naše malé obsazení – téměř všechno, co napsal pro smíšený sbor a cappella, je pro toto obsazení ideální – nebo rozhodně ideálu hodně blízko. Mám Bohuslava Martinů rád, rád jeho hudbu dělám a dělám ji vlastně pořád – v obou sborech.

Muselo to být po českém skladateli?

Chtěli jsme se přihlásit k tomu, že jsme z Čech, a chtěli jsme, aby z toho názvu bylo znát, že se věnujeme především hudbě tohoto období. A „Voices“ – to vyplynulo samo, ne proto že bychom potřebovali něco anglického, ale zaprvé to trochu navozuje atmosféru 30. let, což se k Martinů skvěle hodí, včetně těch jazzových přesahů, a navíc to má výhodu, že se to nemusí překládat ani skloňovat.

Co je typického pro Martinů a s čím si dirigent musí umět poradit?

Konkrétně ve Hrách o Marii je plno záludností. Například – Martinů je náročný ve vedení hlasů, jsou tam někdy harmonické spoje nebo modulace, které se ve vokálním ansámblu nenacvičují snadno.

*Martinů Voices se sbormistrem
Lukášem Vasilkem*

V Mariken z Nimegue je trojsbor – dva ze sborů na jevišti, jeden v lóžích mezi publikem. Je to velice komplikované rozmístění zpěváků vzhledem k souhře a každá repríza je v tomto místě velmi napínavá. Ve Hrách o Marii je sbor velmi důležitý – komentuje téměř celý děj a sám je také jeho součástí. Máme radost, že v další sezóně 2011/2012 budou Hry o Marii znovu v ND uvedeny, a to hned třikrát.

Ze své vlastní zkušenosti mohu říct, že Martinů skladby často od interpretů vyžadují určité zásahy ve smyslu revizí. Martinů například ve sborových skladbách používá relativně málo dynamických a artikulačních pokynů, některé pasáže je tedy třeba v tomto smyslu doslova dotvořit. Vznikají tak často výrazně odlišné interpretace téhož. Martinů také docela často používá mírně odlišná tempová označení u jinak téměř identických ploch. Je otázkou, jestli chtěl opravdu jiná tempa, nebo jestli to vzniklo pouze jeho „nedůsledností“. Je třeba o tom vždy hodně přemýšlet.

Jak hodnotíte kvalitu tištěných vydání Martinů sborových partitur?

S Martinů Voices jsem nedávno dělal Pět českých madrigalů, zpíváme to z prvního vydání od Boosey and Hawkes a v některých ohledech je to problém. Jsou tam chyby v textu, musíme zvažovat, jestli to tak bylo skladatelem opravdu míněno nebo ne. Velkou roli tu hraje i nářečí, které je v každém madrigalu jiné. Hodně mi při studiu pomohla knížka Zdeňka Zouhara o Martinů sborové tvorbě. V případě Českých madrigalů je situace lepší. S PFS jsme použili vydání firmy Schott, a to je velmi dobré. V některých sporných místech bych ale uvítal podrobnější ediční poznámky, aby bylo možné se lépe rozhodnout, zda jde opravdu o skladatelův záměr nebo pouze o omyl či tiskovou chybu.

Následují Madrigaly – ty jsem ještě kompletně nedělal. Problém je, že sice vyšly tiskem u Bärenreiteru, ale pouze s německým textem. To znemožňuje českým sborům cyklus z tištěného vydání provádět. Madrigaly jsou ze všech a cappella sborových cyklů nejobtížnější, interpretačně i posluchačsky. S Martinů Voices je časem určitě provedeme, pravděpodobně z nějakého opisu s českým textem, pokud do té doby nebude dobré tištěné vydání k dispozici.

Co mám ale nejraději, to jsou Čtyři písně o Marii. Vydání od nakladatelství Tempo Praha sice obsahuje spoustu hranatých závorek a na pohled vypadá dobře, ale ediční komentář je pro mě nedostačující. Také text je bohužel podložen velmi nepřehledně – v některých pasážích pouze mezi altový a tenorový part, krajní hlasy pak mají se čtením textu potíže.

Do jaké míry jste zaměřeni výhradně na a cappella program?

A cappella repertoár zpíváme nejčastěji, ale nevyhýbáme se ani skladbám s instrumentálním doprovodem, stejně jako skladbám s doprovodem komorního orchestru. Z díla Bohuslava Martinů se samozřejmě časem dostaneme mimo jiné ke kantátám z Vysočiny, které jsou instrumentačně velmi pestré.

Zpíváte v češtině?

Je-li originální text český, zpíváme v češtině.

Zpět ke specifikám interpretace. Inklinujete k romantickému pojetí nebo dáváte spíš důraz na rytmickou stránku? Jak vnímáte Martinů jako romantika, nebo rytmika?

U každého skladatele je to jinak. Jinak interpretuji Dvořáka, jinak Janáčka a jinak Martinů. Proniknete-li do díla, které zrovna studujete, dostatečně hluboko, skladba si sama „řekne“, co potřebuje, aby byl její obsah sdělný. Snažím se vždy o „opravdovou“ interpretaci, nevím, jestli je romantická, pragmatická nebo jiná. A Martinů je prostě Martinů. Je v něm úplně všechno, často i ta velká romantika. A když tam je, proč by nezazněla? Hudba Martinů je velmi přímočará a nesnese velký patos ani stylizaci. Není dobré interpretovat Martinů příliš komplikovaně, hledat, co tam není. Jeho hudba pak ztrácí tu svou geniální přímočarost.

Chtěl byste si zadirigovat i vokální díla s orchestrem? Kytice, Epos o Gilgamešovi ...

Nepřemýšlel jsem o tom, ale určitě ano. Jako sbormistr jsem se dostal zatím ke Kytici a k Polní mši. Kytici jsem s Pražským filharmonickým sborem připravoval pro Pražské jaro 2010 a dirigenta Romana Válka. Je to nádherná

hudba se spoustou zajímavých a také docela choulostivých míst, mimo jiné mužský sbor a capella. Velmi obtížný je také závěr Polní mše, mj. také mužský sbor a capella, a je to velká alchymie, aby vyzněl přesvědčivě. Ke Gilgamešovi jsem se zatím bohužel nedostal.

Kdy se chystáte vydat svoji první CD nahrávku? A v jakém složení nejčastěji zpíváte?

V současné době jednáme o nějakých nahrávacích projektech a já se těším, že se něco z nich podaří realizovat. Ovšem nechci to uspěchat. Byl bych rád, aby všechny skladby, které na prvním CD budou, byly dostatečně usazené a zažité, aby všechny „prošly“ koncertem. V současné době sbor zpívá v základním obsazení dvanácti zpěváků. Pro větší projekty s komorními orchestry náš počet rozšiřujeme o stálé externí spolupracovníky, také vynikající zpěváky.

Jaké máte interpretační vzory? Které nahrávky jsou pro Vás vzorové?

Nejlepším interpretačním vzorem je vždy partitura. Pokud ji pečlivě prostudujete a pochopíte, žádný „interpretační vzor“ už nepotřebujete. Je ale vždy dobré si nakonec své pojetí zkonfrontovat s dostupnými nahrávkami. Občas se stane, že něco opomenete, něco vás nenapadne. Při studiu Martinů je dobré si poslechnout nahrávky Pavla Kühna a Josefa Pančíka. Jsou to dva odlišné přístupy, oba velmi inspirativní. I když nakonec stejně jdete svou vlastní cestou.

Jaké máte nyní plány a cíle?

Myslím, že jsme s Martinů Voices dosáhli slušné úrovně, těleso je stabilní a dobře sezpívané. Doufám, že budeme zpívat stále lépe, pravidelně zkoušet, koncertovat, nahrávat, těšit sebe i obecenstvo.

Mockrát děkuji za rozhovor.

Záznam rozhovoru z roku 2011

Článek převzat z časopisu Martinů Revue 2011, XI, 2, 12–14

Další podrobnosti o komorním souboru najdete na www.martinuvoices.cz

Rozhovor s Jakubem Hrušou, prezidentem International Martinů Circle

Aleš Březina

Jaká byla první skladba Bohuslava Martinů, se kterou ses setkal jako posluchač?

Nejsem si tím po pravdě úplně jist, ale každopádně první skladba, která mi utkvěla výrazně v paměti a v srdci, jsou *Paraboly*. Nebylo to pohříchu na koncertě, ale při poslechu gramofonové desky (v nahrávce České filharmonie a Jiřího Bělohlávka), dojem to byl ovšem čarokrásný. Stalo se tak někdy během mých studií na gymnáziu. Později – hned v závěsu za tím – přišly *Symfonické fantazie* (ve stejné konstelaci), a jejich partitura byla také hned druhým orchestrálním notovým zápisem Martinů, do kterého jsem nahlédl. První byla *Symfonie č. 1*. Pamatuji si to zcela precizně – jel jsem autobusem ze školy a z hudební knihovny domů a nemohl se od té hudby na papíře odtrhnout, částečně uchvácen, částečně vyveden z míry. Partituru jsem četl ještě i při chůzi ze zastávky k domů. Ale co to říkám! Mým úplně prvním Martinů byla skladba *Kolombína zpívá* – a byl jsem zároveň jejím interpretem i posluchačem. Někdy na základní škole.

Kterou jeho skladbu jsi poprvé hrál?

Právě tu – *Kolombína zpívá*. Později *Sonatiny pro klarinet a trubku* a ještě později *Etudy a polky*.

Co byl Tvůj dirigentský debut s dílem Bohuslava Martinů a kdy se odehrál?

Můj první dirigentský zážitek s Martinů byly jeho drobnější kompozice pro smyčcový orchestr – s Pražským studentským orchestrem, pod dozorem profesora Mirko Škampy. Orchester měl už před mým příchodem pozoruhodně „najatou“ *Partitu* – a když jsem se ji jal poprvé zkoušet, cítil jsem se spíš vyučován, než že bych třímal otěže pevně v rukou. Situace se však obrátila,

když jsme v rozhlasu nahrávali kompletní provedení Martinů *Serenád I.–IV.* Byl to jeden z našich stěžejních projektů během mých začátků v tomto tělese (v letech 2000 a 2001) – a já byl na náš tehdejší výsledek náležitě hrdý. Později jsme koncertovali (i soutěžili a vyhrávali) s *Dvojkonzertem pro 2 smyčcové orchestry, klavír a tympány* nebo s *Hobojovým koncertem* (předně se sólisty Janou Brožkovou a Vladislavem Borovkou) a hráli další skladby Martinů. Tento skladatel byl jedním z nejčastěji provozovaných autorů v „PSO“ [Pražském studentském orchestru].

Co je na dirigování děl Martinů nejtěžší?

Jak já to vidím, tak vybalancování jeho úžasné akurátnosti ve vypracování detailu se zapojením maximální umělecké fantazie. Jinými slovy: nezpronevřit se mimořádně minuciézním partiturám, a přitom se uvolnit, cítit se svobodně, tvořit na pódiu. Martinů sice jako skladatel obstojí (zdá se mi) i v pedantských či anarchických provedeních, ale jedině s onou balancí, kterou jsem popsal, plně zazáří. Je to náročné. Myslím si, že ideálně hraný Martinů potřebuje skvěle sehraný, báječně šlapající orchestr a dirigenta s inspirující kreativitou – pak se vyloupne. Není to ale nakonec potřeba u každého skladatele?

Které dílo Martinů hraješ nejčastěji a které nejraději a proč?

Momentálně diriguji nejčastěji (a nejraději) zřejmě *3. a 6. symfonii (Symfonické fantazie)*, svého času to byl ale asi *Dvojkonzert*. Miluji *3. symfonii*. Dojímá mě její úchvatně pokorný a hluboký závěr, dosažený nejprostšími prostředky (to je ostatně totéž i v *Symfonii č. 6.*). A uchvacuje mě zároveň přítomnost dramatu, ryzího symfonismu (v leccems skoro „brahmsovského“), budujícího velkou architekturu důsledně stavěnými drobnými motivky a výrazovou soustředěností. V *Symfonických fantaziích a Parabolách (Fresky* mě teprve čekají) je to vše ale ještě uvolněnější a smělejší, a tyto pozdější skladby kladou daleko větší nárok na obsáhnutí jejich čistě zvukové, fantazijní stránky. Jen se neutopit v jejich kouzlu!

Jak vzpomínáš na spolupráci s Duncan Center na projektu Špalíček a co pro Tebe tento projekt znamenal?

Tento projekt pro mě znamenal překonání limitů vlastních očekávání! Paní Blažíčková a ostatní kolegové docílili naprosto fenomenálního úspěchu, který jsem – stydím se dnes říct – absolutně nečekal. Šel jsem do toho projektu s plně profesionálním zaujetím a dostal jsem lekci – kam až je možno dosáhnout, když se všichni nasadí nejen jako profesionálové, ale jako celí lidé, s celým srdcem a celou vůlí. Musím říct, že když jsem potom sledoval záznam našeho představení (a přidružený dokument paní Sommerové o celém procesu jeho vznikání), měl jsem slzy v očích. Tanec dětí byl ryzí krásou – a zdálo se mi, že Martinů hudba dokázala ještě mnohem víc než hudba Stravinského v originálním projektu podobného typu v Berlínské filharmonii. Dosáhla hloub – a pokornými prostředky, prosta triumfalismu. Celý počín byl pro mě duchovním zážitkem, jehož dosah si znovu bytostně uvědomuji, když teď na něj vzpomínám.

Co považuješ za nezaměnitelný rys hudby Martinů, za jeho nejoriginálnější přínos k hudbě 20. století?

Martinů zaslouží metál za oživení zdravé symfonické formy v okamžiku, kdy se málokdo odvažoval opravdu do důsledku tvrdit, že může být ještě živá. Myslím, že ve svých nejzralejších dílech dokázal Martinů spojit v nejlepším slova smyslu kosmopolitní „kuchyni“ (v jejímž rámci se naučil pohybovat v nejrůznějších „chuťových“ sférách s neobyčejnou lehkostí – samozřejmě předně v té frankofonní) s nejautentičtějšími kořeny své veskrze české osobnosti. A pak – ač se to snad může zdát jako příliš „ploché“ vyjádření – zůstal ryzím hudebníkem, jenž se vypsal k takovému stylu, který se stal nezaměnitelný a prostý jakékoli stylizace. Pro mě osobně je Martinů úchvatný i svou odvahou pouštět se do kladení otázek bez jasných odpovědí – asi vždycky zůstane jeho hudební výpověď do velké míry otevřená, filozofická. Jakkoli je však jeho „otázka“ někdy těžká, vždycky ji řekne lidsky a aspoň s náznakem uklidňujícího objetí. Asi jsem ale trochu odbočil z Tvé otázky. Nemyslím však, že Martinů originalitu lze jednoduše popsat odbornými termíny. Vnímám ji předně jako kvalitu LIDSKÉ komunikace.

Nedávno jsi byl zvolen uměleckým ředitelem Kodaňské opery. Lze v tom spatřovat Tvůj ještě větší příklon k opeře obecně a doufat, že v blízké budoucnosti nastuduješ některou z oper Martinů? O kterou z nich bys stál nejvíce a proč?

Ano, stál bych o dirigování Martinů oper. Momentálně by mě nejvíce lákaly *Řecké pašije*. Myslím, že jsou podceňovány. Je to úchvatný příběh a skvělá hudba. Obé může promlouvat do hloubi duše širokého spektra diváků.

Před časem jsi přijal žádost členů správní rady International Martinů Circle a stal ses čestným prezidentem této společnosti. Jak vidíš svou roli v jejím budoucím směřování?

Nepochybně ve vytyčování příkladné a případné propagace a reprezentace Martinů díla a poznávání detailů jeho skladatelského (i lidského) odkazu. Snad dává i takto obecně formulovaná odpověď svůj smysl. Já to přesně tak cítím.

Rozhovor převzat z časopisu Martinů Revue 2011, XI, 3, s. 6–7

Aktivity International Martinů Circle

- výměna informací týkající se Bohuslava Martinů a jeho hudby
- účast a podpora na konferencích, kolokviích a studijních programech s tématem hudby Bohuslava Martinů
- propagace hudby Martinů, uvádění Martinů do programů a repertoáru hudebníků po celém světě, participace na koncertním životě v různých formách, např. získávání sponzorů, dramaturgie koncertů atd.
- spolupráce s Nadací B. Martinů v Praze
- kontakt mezi různými místními společnostmi Martinů
- komunikace se členy méně známých a publikovaných iniciativ vztahujících se k Martinů
- účast členů na různých propagačních aktivitách
- pomoc a spolupráce při psaní textů v brožurách a programech
- hledání korespondentů – přispěvatelů po celém světě
- vydávání Martinů Revue se články korespondentů
- diskuse se členy o nových CD nahrávkách, koncertech a festivalech
- sledování a výměna programů (přednášky, koncerty) se společnostmi jiných skladatelů

Další podrobnosti o občanském sdružení International Martinů Circle najdete na adrese www.martinu.cz

Dietfried Bernet †

Dne 23. 5. 2011 neočekávaně zemřel významný rakouský dirigent Dietfried Bernet (1940–2011). V průběhu své dlouhé kariéry, která začala již v neuvěřitelných 18 letech během jeho studií ve Vídni hostováním ve Wiener Musikverein a pokračovala na konci 60. let přes angažmá ve Wiener Volksoper a později ve Wiener Staatsoper ke spolupráci s téměř všemi světovými operními domy a orchestry, vynikl zejména jako interpret německého a rakouského repertoáru 19. a 20. století. V roce 2001 vytvořil Dietfried Bernet (spolu s Alešem Březinou) nový německý překlad opery Juliette, kterou v následujícím roce nastudoval pro festival v Bregenzi a nahrál s orchestrem Vídeňských symfoniků a tehdy ještě nepříliš známou sopranistkou Evou-Marií Westbroek pro rakouskou firmu ORF. Dietfried Bernet měl ještě další martinůvské plány, které bohužel již nebudou uskutečněny. Milovníci hudby Bohuslava Martinů v něm ztrácejí oddaného a citlivého interpreta hudby tohoto skladatele, a ti, kdo ho poznali osobně, budou navždy vzpomínat na noblesního přítele.

Vzpomínka na prof. Zdeňka Zouhara

Štěpánka Studeníková

Hudební pracoviště Moravské zemské knihovny v Brně bylo založeno z podnětu muzikologa Leoše Firkušného v roce 1941. Dalším významným pokračovatelem byl v letech 1953–1961 Zdeněk Zouhar. S jeho příchodem do tehdejší Univerzitní knihovny v Brně vzniklo samostatné hudební oddělení. V návaznosti na své předchůdce se zasloužil především o jeho další rozšiřování a budování nejen v oblasti zpracování a doplňování hudebního fondu, ale i v oblasti bibliografické, rešeršní, informační, metodické a propagační. Zpracoval například výběrové bibliografie o W. A. Mozartovi, F. V. Kramářovi a J. L. Dusíkovi. K významným počínům patřilo i pořádání veřejných koncertů a hudebních pořadů. Při této příležitosti prosazoval především skladby českých a moravských autorů (například Pavla Křížkovského, Jana Kuncce, Theodora Schaefra, Zdeňka Blažka, Vítězslavy Kaprálové). Interpretaci svěřil významným komorním souborům (Foerstrovo dechové kvinteto, Moravské smyčcové trio, Ženský komorní sbor „Vítězslava Kaprálová“ a další). Nelze opomenout ani jeho spartace děl z fondu hudebního oddělení, zvláště skladatele Františka Vincence Kramáře. Podílel se také na vydávání Přírůstků hudebnin v Československých knihovnách v letech 1956–1961.

Za velmi významnou je považována propagace díla Bohuslava Martinů. V letech 1954–1955 uspořádal tři večery B. Martinů a v letech 1955–1956 sedm večerů z komorního díla tohoto autora. Prof. Zdeněk Zouhar ukázal v celistvosti a velikosti tvůrčí osobnost Bohuslava Martinů, který byl v té době u nás „neuznávanou“ uměleckou osobností. Pro cyklus koncertů byl jeho zásluhou vytvořen Zdeňkem Skřivanem první plakát s portrétem Bohuslava Martinů. V roce 1957 pořídil pro hudební úsek knihovny bustu Bohuslava Martinů od první české sochařky Karly Vobišové-Žákové. K tomuto skladateli se vrátil ještě o několik roků později. V roce 2008 vydala Univerzita Palackého v Olomouci

publikaci *Milý příteli: dopisy B. Martinů Zdeňku Zouharovi*. Jedná se o unikátní soubor dopisů z posledních deseti let života Bohuslava Martinů, které byly adresované Zdeňku Zouharovi.

Prof. Zdeněk Zouhar zanechal v Moravské zemské knihovně bohaté skladatelské dílo vokální, instrumentální (komorní či symfonické) a práce publikační, které dokladují přínos nejen pro hudební kulturní zázemí města Brna, ale i jeho zařazení v rámci mezinárodního kontextu.

Prof. Zdeněk Zouhar se stále živě zajímal o dění a činnost tohoto pracoviště. Společné setkání jsme plánovali v podzimních dnech roku 2011, abychom znovu zavzpomínali na léta jeho působení v knihovně. K setkání však už nedošlo.

Moravská zemská knihovna podala v letošním roce návrh na udělení Ceny města Brna v oblasti „hudba“ prof. Zdeňku Zouharovi „in memoriam“.

Nedožitě jubileum Zdeňka Zouhara

Zdeněk Zouhar (8. 2. 1927–18. 11. 2011) hudební skladatel, pedagog a muzikolog

V únoru by se dožil osmdesátých pátých narozenin propagátor díla Bohuslava Martinů, skladatel a muzikolog Zdeněk Zouhar. Byl nejen inspirátorem a prvním dirigentem několika vokálních děl Bohuslava Martinů, ale také autorem studií a knih o díle Martinů. Z jeho podnětu vznikly první nahrávky některých skladatelových děl a stál také u zrodu Společnosti Bohuslava Martinů i počátků souborného vydání děl Bohuslava Martinů.

Své hudební vzdělání Zouhar začal získávat již v dětství hrou na housle a klavír, později také na violu a varhany. Po maturitě vystudoval hudební výchovu na Masarykově univerzitě v Brně. Současně byl soukromým žákem Jana Kuncce ve

skladbě. Během svého krátkého působení na pedagogickém gymnáziu v Bratislavě studoval skladbu u Alexandra Moyzese na Vysoké škole múzických umení v Bratislavě (1950–1951). Později studoval hudební vědu na Filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně, kde promoval jako historik v oboru dějin hudby (1964). Zde také získal titul PhDr. v oboru teorie a dějiny hudby (1967). Své hudebně zaměřené vzdělání završil studiem kompozice u Theodora Schaefera na JAMU v Brně, kterou absolvoval v roce 1967.

Po krátkém působení na brněnské konzervatoři (1961–1962) se jeho hlavním pedagogickým působištěm stala katedra skladby a dirigování na JAMU v Brně. Zde působil v letech 1962–1997 a byl také jmenován profesorem skladby. V letech 1997–2005 byl vedoucím katedry dirigování a kompozice na Akademii múzických umení v Banské Bystrici.

V letech 1953–1961 působil v hudebním oddělení Univerzitní knihovny v Brně. Založil zde tradici pořádání komorních koncertů na půdě knihovny, která trvala až do roku 1970 a kde zazněly mimo jiné poprvé cykly ze skladeb Bohuslava Martinů. Také za svého působení v Československém rozhlasu, kde byl od roku 1961 redaktorem umělecké hudby, usiloval o propagaci a kompletování díla Bohuslava Martinů. Vznikly zde cenné nahrávky premiér zejména jeho starších skladeb.

Jako sbormistr vedl v letech 1954–1956 ženský pěvecký a smíšený sbor OPUS, v letech 1956–1960 ženský komorní sbor „Vítězslava Kaprálová“, s nimiž premiéroval i několik skladeb Bohuslava Martinů (*Petrklíč* – cyklus napsaný na Zouharovo přání, *Pět českých madrigalů*, *Tři legendy*, *Tři zpěvy pro šest ženských hlasů*). Na přání autora pak provedl světovou premiéru *Otvírání studánek* (Polička 7. 1. 1956).

V centru jeho zájmu jako muzikologa stojí tvorba a osobnost Bohuslava Martinů. Je autorem první české knihy o tomto skladateli, sborníku vzpomínek a studií *Bohuslav Martinů* (1957). V roce 2001 pak vyšla jeho monografie

Sborové dílo Bohuslava Martinů. Napsal množství statí a článků s touto tematikou a je editorem několika skladeb Bohuslava Martinů. V roce 2008 vydal společně se synem Vítem Zouharem komentované česko-anglické kritické vydání korespondence, kterou mu zaslal Bohuslav Martinů v letech 1949–1959. Formuloval první návrh zásad souborného kritického vydání děl Bohuslava Martinů (1994) a v letech 1993–1999 předsedal ediční radě téhož souborného vydání.

*Zdeněk Zouhar v Besedním domě
v Brně 4. srpna 1956*

Jako jeden ze zakladatelů Mezinárodního hudebního festivalu v Brně (1966) se zasadil o program jeho 1. ročníku, který byl Bohuslavu Martinů věnován. Spolu s Jaroslavem Mihule pak stál u zrodu Společnosti Bohuslava Martinů (Praha 1977) a v letech 1991–1999 byl jejím předsedou. V roce 2002 mu bylo uděleno

její čestné členství. Již od založení byl také po řadu let předsedou brněnské pobočky této společnosti (1978–1994). V roce 2007 mu byla udělena Medaile Nadace Bohuslava Martinů.

Výchozí inspirací Zouharovy tvorby je dílo L. Janáčka, B. Martinů a moravská lidová hudba. V průběhu 50. a 60. let tyto podněty syntetizoval do osobitého kompozičního jazyka. Novátorsky se představil ve svých dílech „151“ *Hudba pro dechové kvinteto I* (1958), *Tři etudy pro 4 lesní rohy* (1963), *Trio pro flétnu, alt a basový klarinet* (1962), *I. smyčcový kvartet* (1966), *Trojkoncert pro klarinet, trubku, trombon a instrumentální soubor* (1970) ad. Svoji pozdější kompoziční techniku nazývá modulovou. Tato slohová tendence je patrná i v jeho dvou operách *Proměna* (1971) a *Velká láska* (1986). Dalším velkým Zouharovým vokálně-instrumentálním dílem je oratorium *Plameny kostnické* (1988). Psal také vokální a orchestrální skladby. Na počest B. Martinů napsal *Variace na téma B. Martinů pro symfonický orchestr* (1979). Jejím tématem byla píseň *Děvče z Moravy* z písňového cyklu *Písničky na dvě stránky*, H. 302. Minimální možnost cestovat přes železnou oponu v 50. letech uplynulého století byla důvodem, proč se Zdeněk Zouhar s Bohuslavem Martinů nikdy nesetkal. O to častěji navštěvoval jeho sourozence v Poličce, kde se seznamoval s rukopisy skladeb, s korespondencí a dokumenty, které uchovávala Marie Martinů, sestra skladatele a její blízká přítelkyně Marie Pražanová. Teprve v 70. letech se osobně seznámil se skladatelovou ženou Charlotte Martinů během jejích návštěv v Československu.

Dílo Bohuslava Martinů bylo pro Zdeňka Zouhara životní konstantou. S nadšením je interpretoval, propagoval a také o něm psal. I díky Zdeňku Zouharovi se skladby Bohuslava Martinů staly konstantou mnohých z nás.

Text převzat z časopisu Martinů Revue 2012, XII, 1, s. 17

Míla Smetáčková (7. 5. 1928–7. 9. 2012)

S velkým smutkem jsem si přečetl zprávu, že nás dne 7. září opustila paní Míla Smetáčková. Odchází s ní jeden z dobrých duchů našeho hudebního života, člověk, který se přičinil o mnoho dobrého a užitečného nejen jako dlouholetá předsedkyně České hudební společnosti, ale především jako čestný a charakterní člověk. Vzpomínám, jak mi kdysi vyprávěla o svých zážitcích z 1. světového kongresu ISME, který se uskutečnil v Praze v roce 1936 a na kterém ona, coby mladá děvče, zpívala ve sboru. Paní Míla byla živou kronikou České hudební společnosti (Společnosti pro hudební výchovu, založené v roce 1934) a je mi proto velice líto, že jí už nebudeme moci pozvat na oslavu 80. výročí jejího založení ...

Jan Prchal, předseda Společnosti pro hudební výchovu ČR

Ve věku 84 let zemřela 7. září 2012 v Praze významná osobnost českého hudebního světa – paní Míla Smetáčková. Byla báječnou pomocnicí a oporou svému manželu, vynikajícímu dirigentovi a všestrannému hudebníku Dr. Václavu Smetáčkovi. Po úmrtí svého manžela v roce 1986 se paní Míla věnovala nejen zpracování jeho odkazu (dvě vydání knihy „Život s taktovkou“), ale začala působit též na veřejnosti – především v České hudební společnosti, jejíž byla dlouholetou předsedkyní. Bylo o ní známo, že rovněž pomáhala mladým začínajícím hudebníkům a měla platné slovo u odborné veřejnosti. Je třeba ocenit jak její ušlechtilost a skromnost, tak i hlubokou odbornou znalost hudby a zasvěcenost její kráse.

*Z krásné vzpomínky paní Lidmily Němcové
Severská společnost, Společnost B. Smetany*

... Vzdělaná dáma v tom nejkrásnějším slova smyslu, báječný, obětavý člověk, který vzbuzoval respekt v hudebním světě nejen doma, ale – vzhledem k její neobyčejné jazykové výbavě – i v zahraničí. Zkušená a vyhledávaná popularizárka hudby v hudebních časopisech, v Českém rozhlase, v 90. letech psala také pořady pro Radio Classic a Radio Regina. Ale pro mě především dvacetiletá kolegyně v České hudební společnosti a vzácná spřízněná duše v životě, který nás obklopoval – s vstřícností ke kráse každého dne.

Předešla nás do krásnějších světů, kde se setká se svým milovaným mužem a svými přáteli a tak na ni vzpomínejme s vnitřní radostí, láskou a úctou.

Eva Štrausová

Vilém Tauský 1910-2004

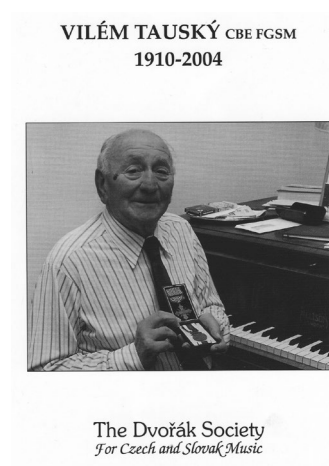
Lucie Harasim Berná

V ediční řadě „Occasional Publications of The Dvořák Society“ [Příležitostné publikace Společnosti Antonína Dvořáka] vyšla v roce 2010 publikace, která zaujme i martinůvské badatele a příznivce. Richard Beith zkompiloval a zeditoval texty o dirigentu Vilému Tauském, který mimo jiné patří k těm nejdůležitějším dirigentům díla Bohuslava Martinů. Obsah publikace tvoří jednak texty, jejichž autorem je přímo Tauský, dále texty vztahující se k životopisu a tvorbě dirigenta od různých autorů (například Graham Melville-Mason o repertoáru, zpracovaný životopis dirigenta od Karla Janovického, Peter Herbert o inscenacích Rusalky atd.) a osobní vzpomínky dirigentů.

Z této publikace se dozvíme podrobné informace o Tauském skladateli, dirigentu a člověku. Rodák z moravského města Přerov vystudoval v Brně na konzervatoři a poté působil v Národním divadle v Brně. Před nacismem utekl do Paříže, později se dobrovolně přihlásil ke službě do svobodné české armády. Zastával hudebnické pozice v československé exilové armádě, ve Francii jako dirigent ve vojenském souboru. Po válce Tauský zůstal ve Velké Británii jako dirigent významných operních a symfonických orchestrů.

Poprvé se Vilém Tauský setkal s hudbou Martinů ještě v Brně v roce 1932, když byl angažován jako klavírista v orchestru Národního divadla v Brně při premiéře baletu *Špalíček*, H. 214. Po celou svou dirigentskou kariéru potom Tauský prosazoval a podporoval provozování díla Martinů. V publikaci nalezneme stručné informace o kontaktech Martinů a Tauského v několika kapitolách: *Polní mši*, H. 279 z roku 1939 měl Tauský nazkoušet a provést se svým vojenským souborem v Agde ve Francii, ale vojáci se museli rychle přesunout do Anglie a k provedení nedošlo. Dva dopisy Martinů – jsou otištěny v anglickém překladu s komentářem Grahama Melvilla Masona – se vztahují k provedení cyklu symfonií k oslavě skladatelových 65. narozenin v roce 1955.

Tauský rovněž přizval Martinů k účinkování v televizním pořadu „Monitor“, ale ten zdvořile odmítl a zaslal pouze úvodní text k provedení cyklu všech jeho symfonií. Martinů bohužel radiový přenos provedení symfonií, které BBC vysílala, neslyšel a dotazoval se Tauského na jeho názor a přijetí u posluchačů. Jako dirigent se Tauský zasloužil o provedení všech šesti Martinů symfonií pro BBC.

Důležitou součástí publikace je soupis diskografie, kterou sestavil Richard Beith, jakož i přehled oper, operet a orchestrálních skladeb, které Tauský dirigoval během jeho působení v Manchesteru (1952–1956) od Grahama Melville-Masona. Pro mě osobně byly obzvláště cenné Tauského texty o Leoši Janáčkovi a jeho poznámky o profesi dirigenta v kapitole s názvem „The Conductor“ [Dirigent]. Na publikaci musíme ocenit, že na základě pečlivého výběru z již existující literatury jakož i novými příspěvky faktografického rázu představuje výjimečně čínorodou a umělecky i lidsky hlubokou osobnost dirigenta, který v Československu byl čtyřicet let neznámý.

Vilém Tauský 1910-2004

sestavil a editoval Richard Beith

úvodní slovo Sir Charles Macckerras

The Dvořák Society for Czech and Slovak Music 2010

řada Occasional Publications No. 6

ISBN 978-0-9532769-8-1

www.dvorak-society.org

Text převzat z časopisu Martinů Revue 2012, XII, 1, s. 18

Zprávy Společnosti Bohuslava Martinů

číslo 34

Praha – říjen 2012

Vydává: Společnost Bohuslava Martinů

Kontaktní adresa: Zborovská 68, 150 00 Praha 5

Redaktorka: Mgr. Daniela Kotašová, Ph.D.

(e-mail: daniela.kotasova@seznam.cz)

Fotografie otištěny s laskavým svolením Institutu Bohuslava Martinů, Městského muzea a galerie Polička – Centra Bohuslava Martinů, Národního muzea – Českého muzea hudby a Mgr. Jarmily Mráčkové